9 789638 847461
ISBN 978-963-88474-6-1

CEE Prevent Net

Central and Eastern European Network for the Prevention of Intolerance and Group Hatred

10+1 jó gyakorlat az intolerancia, diszkrimináció és csoportok elleni gyűlölet megelőzésére Közép- és Kelet-Európában

Impresszum

Partners Hungary Alapítvány
1072 Rákóczi út 22.IV/24.
Budapest, Magyarország
https://partnershungary.hu/

Képek forrása:

p.8 iStock.com/golero; p.24 Anika Posselius; p.26 Center for Community Organizing (CKO); pp. 33, 41, 47, 53: Cultures Interactive e.V.; p.59 Andrej Barat; p.62 iStock.com/nzphotonz; p.68 iStock.com/designer491; p.72 iStock.com/Sean_Warren; p.76 iStock.com/fizkes; p.81 iStock.com/monkeybusinessimages; pp. 87, 93: Cultures Interactive e.V./Dirk Lamprecht; p.95 Kontiki Vocational Training Ltd.; p.97 TEA Anti-discrimination Education Society; p.102 iStock.com/SDI Productions; p.106 Tereza Matkuliakova

Finanszírozás

Ennek a projektnek a fő finanszírozója az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság Programja (2014-2020), a támogatási megállapodás száma 808143.

supported by Visegrad Fund

A projekt társfinanszírozói a magyar, a lengyel a cseh és a szlovák kormány a Nemzetközi Visegrádi Alap pályázati forrásain keresztül. A Visegrádi Alap küldetése, hogy elősegítse a fenntartható régiószintű együttműködést Közép-Európában.

A kiadványban kifejezett nézetek csak a szerzők véleményét tükrözik, és kizárólag az ő felelősségük.
Az Európai Bizottság nem tehető felelőssé a kiadványban megjelenő információk további felhasználásáért.

10+1 jó gyakorlat az intolerancia, diszkrimináció és csoportok elleni gyűlölet megelőzésére Közép- és Kelet- Európában

A CEE Prevent Net konzorcium

Tartalomjegyzék

Előszó **6**

A CEE Prevent Net projekt és partner szervezetei **9**

Jó gyakorlatok **25**

Iskolák a demokráciáért
Center for Community Organizing (CKO), Szlovákia 26

Romantikus erőszak- eszköztár középiskolai tanárok számára
People in Need Slovakia 33

Ifjúsági kulturális munka
Cultures Interactive e.V., Németország 41

Narratív csoportmunka
Cultures Interactive e.V., Németország 47

Asszertív megküzdési stratégiák és indulatkezelési tevékenységek
Ratolest Brno z.s., Csehország 53

Igaz/hamis online
Ratolest Brno z.s., Csehország 62

Újságírói készségek
YMCA Dobrich, Bulgária 72

Kibercserkész tréningprogram
Applied Research and Communications Fund (ARC Fund), Bulgária 81

Mediáció és resztoratív gyakorlatok iskolákban
Partners Hungary Alapítvány (PHA), Magyarország 87

Filozófia a szélsőséges nézetekkel való megküzdéshez (P4CE) eszköztár/Vizsgálódó közösségek (CoE)
The P4CE Consortium, Lengyelország 95

Érdekképviseleti ajánlások **103**

Előszó

Ezt a jó gyakorlat gyűjteményt a CEE Prevent Net projekt konzorciumi partnerei készítették. A kötet egy tartalmas jó gyakorlatcsere folyamat eredménye, melyben fiatalok és a (nem formális) oktatásban dolgozó szervezetek és civilek vettek részt. Célunk az intolerancia, diszkrimináció, szélső-jobboldali populizmus és extrémizmus megelőzése a közép- és kelet-európai régióban. A kiadvány az ebben a régióban élő szakemberektől származik, és az ezeken a területen élő kollégák számára tartalmaz jó gyakorlatokat, ahol a liberális demokrácia, a tolerancia, az emberi jogok és a civil társadalom jelenleg fokozottan veszélyben vannak. Célja, hogy a fent említett megközelítéseket beemelje a köztudatba, és megerősítse, ugyanakkor ráirányítsa a figyelmet a közép- és kelet-európai szempontokra, főként mivel ezeket a szempontokat az európai uniós prevenciós diskurzusok és hálózatok gyakran figyelmen kívül hagyják.

Eredetileg ez a kötet tíz jó gyakorlatot volt hivatva bemutatni azok számára, akik közvetlenül fiatalokkal dolgoznak, de a CEE Prevent Net konzorcium úgy döntött, hogy további tartalmakkal egészíti ki azt. A hozzáadott szekció ajánlásokat és érdekérvényesítési stratégiákat tartalmaz fiatalokkal dolgozó szakemberek, oktatók és egyéb társadalmi szereplők számára, hogy munkájukkal a toleranciát erősíthessék, megkönnyítsék a párbeszédet, és megelőzzék a diszkriminációt és a szélsőjobboldali ideológiák terjedését. Ezeket az ajánlásokat a Prevent Net konzorcium készítette egy intenzív kutatási munka keretében, amelynek során több mint 150 interjút vettek fel gyakorlati szakemberekkel, politikusokkal és állami szervek dolgozóival közép- és kelet- európai országokban, ideértve (Kelet)-Németországot is.* Ennek a kutatásnak a legfőbb eredményei azért kerülnek itt

bemutatásra, mert úgy találtuk, hogy alapvető fontosságú az érdekérvényesítés, a támogatás, és a figyelemfelkeltés a prevenció, a képességfejlesztés és a fiatalokkal való munka területein, helyi nemzeti és európai szinten, ahhoz, hogy az itt bemutatott jó gyakorlat módszertanok sikerrel alkalmazásra kerülhessenek. Mivel olyan területekről van szó, ahol a civil terek egyre szűkülnek, és az iskolák, illetve fiatalokkal foglalkozó létesítmények egyre gyakrabban bizonytalanok abban, hogy együttműködjenek-e azokkal a külső partnerekkel, akik demokráciára neveléssel és emberi jogi oktatással foglalkoznak, kiemelkedő jelentőségűnek tartjuk, hogy elérjük az összes szereplőt, és felvázoljuk számukra azt az elképzelésünket, mely szerint alapvető fontosságú, hogy a fiataloknak békés jövőképe legyen.

Ez a kötet nem szándékozik átfogó képet adni a fiatalokkal való munka és oktatás területén létező bevett jó gyakorlatokról Közép- és Kelet-Európában, és nem is úgy mutatja be a gyűjtött módszertanokat, hogy azok azonnal megvalósíthatók legyenek az azokat elolvasó szakember számára a saját munkakörnyezetében. Azonban, minden jó gyakorlatot alkalmaztak már nemzeti és nemzetközi szinten is, így, ha valaki szeretne többet megtudni bármelyikről, javasoljuk, hogy keresse meg vagy azt a szervezetet, amelyik kidolgozta azt, vagy a CEE Prevent Net projektet. A konzorcium tagjai remélik, hogy a gyakorlatok és ajánlások, amelyek megjelennek ebben a kötetben, segíteni fogják és inspirálják a fiatalokkal dolgozó szakembereket és oktatókat, különösen a közép- és kelet-európaiakat, és bátorítani fogják őket arra, hogy folytassák az erőfeszítéseiket azért, hogy megelőzzék az intoleranciát és elősegítsék a demokráciát és az emberi jogokat a régióban. Ugyanakkor ez a gyűjtemény arra is hivatott, hogy megmutassa a területen munkálkodó szakembereknek, hogy nincsenek egyedül a küldetésükkel, még akkor sem, ha a helyi politikai környezet nem képes elismerni a hozzájárulásuk fontosságát a békés és virágzó közösségek megteremtéséhez, de különösen akkor, ha még erőfeszítések is történnek annak érdekében, hogy a céljaik elérését megakadályozzák.

---

* Ezeknek az ajánlásoknak egy teljesebb verzióját publikáltuk egy külön tanulmányban is (lásd Tatár et al. (2019): Advocacy to Prevent Intolerance, Discrimination and Group-focused Enmity of Youth in Bulgaria, Germany and the Visegrad Group [CEE Prevent Net Working Paper]. URL: http://ceepreventnet.eu/files/Publications/Regional%20Report%20 Final_web%20version.pdf).

A CEE Prevent Net projekt és partnerszervezetei

CEE Prevent Net

Central and Eastern European Network for the Prevention of Intolerance and Group Hatred

CEE Prevent Net – Közép- és Kelet- Európai Hálózat az Intolerancia és a Csoportokkal Szembeni Gyűlölet Megelőzéséért

Háttér

Közép- és Kelet-Európa gócpontjává vált a nacionalizmus, az illiberalizmus és az intolerancia nemzetközi újraéledésének. Ebben a régióban az erős szélsőjobboldali és populista erők, nemcsak, hogy fenyegetik a kisebbségek és marginalizált csoportok jogait és szabadságát, hanem az itt működő demokratikus rendszerek jogi-politikai kereteinek alapjait rengetik meg és ezáltal csökkentik a demokratikus civil társadalom tereit. Annak ellenére, hogy ez a helyzet összehangolt cselekvést igényelne, azok a hálózati struktúrák, amik a csoportok elleni gyűlölet és a jobboldali extrémizmus megelőzésével foglalkoznak meglehetősen alulfejlettek Közép- és Kelet-Európában* és az erre a régióra jellemző szempontok és szükségletek még mindig nem kapnak kellő figyelmet az európai megelőzési hálózatokban és diskurzusokban.**

* Lásd: Budapest Centre for Mass Atrocities Prevention (2017): Capabilities of the Visegrad Countries in Preventing Extremism. Budapest: Foundation for the International Prevention of Genocide and Mass Atrocities – Hungary.

** Lásd: Weilnböck, Harald and Oliver Kossack (2019): The EU's Islamism bias and its "added damage" in Central and Eastern Europe. URL: https://www.opendemocracy.net/en/global-extremes/the-eus-islamism-bias-and-its-added-damage-in-central-and-eastern-europe.

Célok

Ennek a kontextusnak a fényében a CEE Prevent Net partnerek azért dolgoznak, hogy megállítsák az illiberalizmus és a szélsőjobboldali populista erők előretörését és megerősítsék és megvédjék a demokratikus értékeket és emberi jogokat Közép- és Kelet-Európában. A CEE Prevent Net projekt a része egy nagyobb alulról jövő kezdeményezésnek, amelyben számos civil szervezet vesz részt a régióban, melynek célja, hogy egy fenntartható alulról építkező régió szintű hálózat jöjjön létre. A hálózat tagjai tudást, ötleteket és módszereket osztanak meg egymással és közösen szállnak síkra a demokráciáért és az emberi jogokért, felhasználva azoknak az aktív állampolgároknak és gyakorló szakembereknek a tapasztalatait, akik a mindennapi életük részeként foglalkoznak ezekkel az ügyekkel.

Ennek a folyamatnak a részeként a CEE Prevent Net projekt konkrét céljai a következőek:

- kapacitásépítés és képességfejlesztés a szociális munka, az ifjúsági munka és a nem-formális oktatás terén dolgozó szakemberek számára, hogy képesek legyenek megküzdeni az intoleranciával, a csoportok elleni gyűlölettel és a szélsőjobboldali tendenciákkal a gyermekek, kamaszok és fiatal felnőttek körében.
- nemzetközi jó gyakorlatok cseréjének a megszervezése a közép- és kelet-európai szakemberek közt a közös kihívások és az ezekkel való megküzdési stratégiák jegyében
- szektorok közötti együttműködési fórum létrehozása a projektben résztvevő országokban és régiószerte
- a döntéshozók és állami szervek támogatásának megszerzése, ami túlmutat a pártpolitikán és a társadalmi törésvonalakon.
- a figyelem ráirányítása a közép- és kelet-európai szempontokra és megközelítésekre az európai és nemzetközi megelőzéssel foglalkozó hálózatokban

Ezeken a célokon keresztül a projekt hozzájárul ahhoz a nagyobb misszióhoz, hogy megerősítsük a demokráciát és az emberi jogokat a régióban. Kombinálja a helyi cselekvést és a nemzeti, illetve európai szintű tevékenységeket a szubszidiaritás elve alapján.

Tevékenységek

Nemzetközi jó gyakorlat csere

A CEE Prevent Net projekt megteremti a lehetőséget fiatalokkal dolgozó szakemberek és oktatók számára Közép- és Kelet-Európában, hogy kicseréljék a tapasztalataikat és átadják a jó gyakorlataikat egymásnak. Ezért a projektben egy nemzetközi nyári egyetemet szerveztünk 6 országból származó 50 résztvevő szakember számára. Az esemény lehetőséget adott a szakembereknek, hogy megismerjék különböző jó gyakorlatok alapjait. Ezek után minden partner kiválaszthatta, hogy melyik jó gyakorlatot szeretné kipróbálni a fiatalokkal tartandó workshop formájában a saját megszokott helyi munkakörnyezetében, ifjúsági klubokban vagy iskolákban és ehhez további módszertani segítséget kapott a jó gyakorlat gazdájától. Így a projekt terjeszti a régióban található jó gyakorlatokat, fejleszti a szakemberek kapacitásait és segít a fiataloknak, akik részt vesznek a workshopokon, hogy ellenállóbbak legyenek az intoleranciával, a csoportokkal szembeni gyűlölettel és a diszkriminációval szemben. Továbbá, ezeket a jó gyakorlatokat megjelentetjük ennek a kötetnek a keretei között angol, cseh, német, magyar, lengyel és szlovák nyelven.

Helyi intézmények közötti együttműködés

A CEE Prevent Net projekt összeköti a kapacitásépítő és tréning tevékenységeket a közösségi szerepvállalás és az intézményi együttműködés stratégiájával, ami összehozza a gyakorló szakembereket a helyi állami szervekkel és más érintettekkel. Minden résztvevő országban a partnerek kezdeményeztek két szektorközi fórumot, azért, hogy eszmecserét lehessen folytatni az intolerancia, a diszkrimináció és a jobboldali extrémizmus témáiról valamint arról, hogy hogyan lehet elősegíteni a demokrácia és az emberi jogok védelmét. Mindkettőbe bevontak

különböző érintetteket, úgy mint fiatalokkal dolgozó szakembereket és oktatókat, döntéshozókat, állami szerveket, nonprofit szervezeteket és a helyi médiát. Ezentúl a projekt része volt az úgynevezett „Prevent szemináriumok"* megrendezése, aminek kettős célja volt. Egyrészt a szemináriumok információkat adtak át az érintetteknek, azért, hogy jobban megértsék az intolerancia, csoportok elleni gyűlölet és jobboldali extrémizmus működését a partner országokban, másrészt a résztvevők megismerkedtek olyan stratégiákkal, amik segítettek közös akciótervet alkotni, azért, hogy megakadályozzák ezeknek a jelenségeknek a terjedését a saját közösségeikben.

Érdekérvényesítési kutatás és kezdeményezések

A CEE Prevent Net projekt során kutatást végeztünk azért, hogy azonosítsuk a jól működő érdekérvényesítési és politikai kommunikációs stratégiákat, amelyek segítenek támogatást szerezni a megelőzési munka számára a különböző politikai és társadalmi aktorok körében helyi, nemzeti és európai szinten. A jelenlegi állapotról a szakemberekkel, döntéshozókkal, állami szervek alkalmazottaival, kutatókkal készítettek interjúkat a szakértőink és ezek tanulságait egy CEE Prevent Net munkaanyagban tették közzé. A tanulmány összeszedte, hogy mik jelentik a főbb kihívásokat a sikeres és fenntartartható ifjúsági munka és oktatás számára az intolerancia, a diszkrimináció és a jobboldali extrémizmus megelőzésének területén Közép- és Kelet- Európában. Az anyag ugyanakkor ajánlásokat is tartalmaz, arra vonatkozóan, hogy hogyan lehet ezeket a problémákat kezelni, miközben sikerül támogatást is szerezni a megelőzési munka számára a teljes politikai palettáról. Ezeket az ajánlásokat, ideértve az elbeszélő jellegű kevésbé konfrontatív kommunikációs stratégiát, alkalmaztuk is a projekt célzott érdekérvényesítési tevékenységei során, ilyenek voltak például a helyi érintettek résztvételével szervezett intézményközi kerekasztalok.

* A Prevent Szemináriumok az úgynevezett „Hako_reJu" tréning formátumra alapoznak, amit a Cultures Interactive a CEE Prevent Net projekt konzorciumvezető szervezete fejlesztett ki. A tréning olyan fiatalokkal dolgozó szakemberek számára készült, akiknek meg kell küzdeniük jobboldali szélsőséges attitűdökkel a célcsoportjaik körében. Tartalmaz olyan tréning modulokat, amelyek azzal foglalkoznak, hogy hogyan lehet felismerni ezeket a jelenségeket és olyanokat is, amik abban nyújtanak segítséget, hogy hogyan lehet fenntartható stratégiákat kifejleszteni a kezelésükre.

TOWARZYSTWO EDUKACJI ANTYDYSKRYMINACYJNEJ

Anti-discrimination Education Society (TEA)

Lengyelország*

Az Anti-discrimination Education Society-t, avagy TEA-t 2009-ben alapították olyan szakemberek, akik diszkriminációellenes oktatással foglalkoznak. A TEA specialistái közt egyaránt megtalálhatóak anti-diszkriminációs trénerek, egyenlőséggel és sokszínűséggel foglalkozó projektek kezdeményezői, és olyan szervezetek tagjai is, akik támogatást nyújtanak a diszkriminációt elszenvedő csoportok és személyek számára. A TEA célja, hogy olyan oktatási anyagokat dolgozzon ki és terjesszen el, amelyek segítségével minden ember aktívan hozzájárulhat egy diszkriminációtól és erőszaktól mentes világ megteremtéséhez. Célcsoportjába beletartoznak mind a formális, mind az iskolarendszeren kívüli oktatásban résztvevő egyének és intézmények. A TEA megoldásokat kínál tanárok, oktatási intézmények a Lengyel Nemzeti Oktatási, Tudományos és Felsőoktatási Minisztériumok, tanfelügyelők, tanári továbbképző központok, fiatalokkal és felnőttekkel foglalkozó trénerek, és a nem-formális oktatási szektor intézményei számára is.

Elérhetőségek:

PO BOX 223
00-001 Warsaw 1
Poland

+48 535 559 557
biuro@tea.org.pl
https://tea.org.pl

* A TEA nemzeti szinten dolgozik, de nem rendelkezik irodával központi helyen.

Budapest Centre
FOR MASS ATROCITIES PREVENTION

Foundation for the International Prevention of Genocide and Mass Atrocities

Alapítvány a Népirtás és Tömeges Atrocitások Nemzetközi Megelőzéséért

Budapest, Magyarország

Az Alapítvány a Népirtás és Tömeges Atrocitások Nemzetközi Megelőzéséért és operatív szerve, a Budapest Központ a Tömeges Atrocitások Megelőzésért egy nemzetközi civil szervezet, amely konfliktusmegelőzéssel, az emberi jogokkal és nemzetközi és humanitárius joggal foglalkozik. 2011 januárjában alapították és szoros együttműködésben dolgozik nemzetközi szakértőkkel, kutatókkal, nemzetközi jogászokkal és diplomatákkal. Globálisan, független partnerként tevékenykedik az ENSZ-szel, az EU-val, szövetségi kormányokkal és regionális szervezetekkel, illetve más nemzetközi szervekkel együttműködésben.

Az alapítvány célja, hogy fejlessze a nemzetközi kapacitást és képességeket a szélsőségességgel és a tömeges emberiség elleni bűncselekményekkel szembeni harc területén; mindezt teszi a figyelemfelhívás, rizikóelemzés, tanulmánykészítés és tréningek eszközeivel.

Az utóbbi néhány évben az alapítvány kiemelten foglalkozott az európai radikalizálódással. Projektjeinek célja a fiatalok készségeinek fejlesztése, hogy ellenállóvá váljanak a radikalizáció veszélyeivel szemben online és offline egyaránt.

Elérhetőségek:
Villányi út 47.
1118 Budapest
Magyarország

+36 21 252 45 25
info@budapestcentre.eu
www.genocideprevention.eu

CENTRUM KOMUNITNÉHO ORGANIZOVANIA

Center for Community Organizing (CKO)

Zólyom, Szlovákia

A Center for Community Organizing (CKO) egy olyan civil szervezet, amely 1999 óta működtet programokat Szlovákiában. A CKO civil aktivistáknak és közösségeknek nyújt segítséget, hogy hatékonyabban részt tudjanak venni a helyi, regionális és nemzeti kormányok döntéshozatali folyamataiban. A CKO olyan változásokhoz szeretne hozzájárulni a szlovák társadalomban, melyek eredményeként Szlovákia aktív állampolgárok társadalmává válik, ahol az emberek véleményét kikérik és meghallgatják. A CKO vezető szerepet tölt be az szélsőségesség és a radikalizáció elleni harcban Szlovákiában. Elsősorban iskolákkal, helyi önkormányzatokkal és alulról szerveződő aktivista csoportokkal működik együtt.

A szervezet 5 fő programot működtet:

1. Közösségszervező tevékenységek, főként veszélyeztetett közösségekben, Besztercebánya régióban
2. „A mi városunkban soha" platform, amely az erőszakos szélsőségesség megelőzésével és kezelésével foglalkozik Szlovákiában
3. Az „Iskolák a demokráciáért" program, mely az iskolarendszeren kívüli emberi jogok oktatását és az aktív állampolgárságra nevelést támogatja, több, mint harminc iskolában, Besztercebánya régióban
4. Az Állampolgári Központ, amely biztonságos teret nyújt az aktív állampolgárok számára Zólyom városában
5. A Szakmai Ösztöndíj Program, amely a közösségi vezetőknek szervez hat hetes szakmai gyakorlatokat az Egyesült Államokba.

Elérhetőségek:
Námestie mládeže 587/17
96001 Zvolen
Slovakia

+421 48 412 38 80
https://www.cko.sk/kontakt/
CKO – Centrum komunitného organizovania

CENTER FOR THE STUDY OF DEMOCRACY

Center for the Study of Democracy (CSD)

Szófia, Bulgária

Az 1989 óta működő Center for the Study of Democracy vagy CSD, egy a demokrácia és a piacgazdaság értékeit hirdető európai közpolitikai intézmény. Pártfüggetlen, önálló szervezet, amely reformfolyamatokat igyekszik támogatni a közpolitika és a civil társadalom területein kifejtett hatásán keresztül. A CSD egyesíti a minőségi kutatómunkát és a közpolitikai érdekérvényesítést, a társadalmi innovációk és intézményi reformok kezdeményezésének területén szerte Bulgáriában és Európában. A legjelentősebb tevékenységi területei a veszélyeztetett csoportok társadalmi integrációja, a migráció, az emberi jogok, a gazdasági és jogi reformok, a szervezett bűnözés elleni harc, a korrupcióellenesség, és az anti-radikalizáció. Korszerű megoldásokat hozni a demokratikus átmenet problémákra – ez a CSD módszere arra, hogy a tudomány és a társadalmi gyakorlat közötti hidat megteremtse.

Elérhetőségek:
5 Alexander Zhendov Street
1113 Sofia
Bulgaria

+359 29 71 3000
csd@online.bg
https://csd.bg

Cultures Interactive e.V.

Berlin, Németország

A Cultures Interactive (CI) egy 2005-ben alapított berlini civil szervezet, amely projekteket valósít meg és hálózatok munkájában vesz részt nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt. A CI célja az olyan értékek, mint a demokratikus és emberi jogok népszerűsítése, valamint a csoportok elleni gyűlölet, a diszkrimináció és a jobboldali extrémizmus megelőzése.

A CI munkájának módszertani alapja egy olyan nem-formális oktatási koncepció, mely egyszerre olvasztja magába a kreatív gyakorlatot, a történelmi hátteret, a fiatalok szubkultúráiban, a hagyományos és a közösségi médiában zajló aktuális eseményeket, valamint a politikai oktatást és társas tanulást. Olyan témákkal foglalkozik, mint a felelősségvállalás, a konfliktuskezelés, a rasszizmus ellenesség, a nemi szerepek és az egyenlőség. A prevenciós munkának ez az alacsony értékküszöbű megközelítése azt a célt szolgálja, hogy ily módon a legkülönbözőbb szociális hátterű fiatalokat is el lehessen érni.

Az utóbbi években a narratív csoportmunka is fontos része lett a CI fiatalokkal foglalkozó módszertani porfóliójának. A narratív csoportmunka biztonságos teret nyújt a fiataloknak ahhoz, hogy szabadon megosszák a személyes tapasztalataikat, meghallgassák, és jobban megismerjék egymást.

Így a fiatalok első kézből megtapasztalhatják, hogy az életútjuk hogyan alakítja attitűdjeiket és tetteiket, amelyeknek viszont közvetlen hatásai lesznek önmagukra és környezetükre.

A CI munkája 3 cél köré rendeződik:

1. Prevenciós és intervenciós gyakorlatok kipróbálása és alkalmazása különféle helyzetekben. A CI különböző társadalmi hátterű fiatalok számára

kínál workshopokat és tréningeket, akár olyanok számára is, akiket a formális oktatás nehezen ér el. Két napos iskolai projekteket, széles körű tréning programokat szervez, valamint önkéntes ifjúsági munkán alapuló ifjúsági kulturális workshopokat. Ezek a programok egyaránt alkalmazhatók vegyes serdülőcsoportok és speciális célcsoportok számára is.

2. Kapacitásépítés. A CI számos tréninget ajánl ifjúsági és szociális munkások, tanárok, pártfogó felügyelők és más, az ifjúsági munkában érintett szakemberek számára, hogy támogassa a hatékony és professzionális megelőzési munkát. Közösség-orientált megközelítése révén a CI igyekszik a helyi szakemberek kapacitását építeni az emberi jogok területén, hogy erősebbé és ellenállóbbá tudják tenni a fiatalokat a csoportos gyűlölettel, a jobboldali extrémizmussal és az erőszakkal szemben.

3. Tudásmegosztás és a fejlődés ösztönzése. A CI folyamatosan dolgozik elképzelései fejlesztésén, és hogy minél szélesebb körben meg tudja valósítani az emberi jogokon alapuló ifjúsági kulturális munkájával kapcsolatos vízióját. Ennek érdekében aktívan részt vesz számos, a demokráciához, emberi jogi neveléshez, ifjúsági munkához, megelőzéshez, és anti-radikalizációhoz kapcsolódó diskurzusokban és hálózatokban. (például: RAN, OSCE, DARE, Efus, etc.).

Elérhetőségek:
Mainzer Str. 11
12053 Berlin
Germany

Tel: +49 30 60 40 19 50
Fax: +49 30 60 40 19 46
info@cultures-interactive.de
www.cultures-interactive.de

Partners Hungary Alapítvány (PHA)

Budapest, Magyarország

A Partners Hungary Alapítvány jövőképe egy sokszínű, elfogadó, nyitott, a környezetével harmóniában élő társadalom, amely képes integrálni a különböző kultúrák értékeit, személyes, közösségi és társadalmi szinten egyaránt, és amelyben az esélyegyenlőséget megteremtő struktúrák mindenki számára biztosítottak az önmegvalósításhoz és a harmonikus közösségi élethez. Ezzel a vízióval összhangban a PHA küldetése az együttműködés kultúrájának elterjesztése, az alternatív konfliktuskezelés módszereinek alkalmazása és népszerűsítése, és a részvételi demokrácia fejlesztése.

A PHA a következő területeken a legkiemelkedőbb:

- A közösségi párbeszéd létrehozása és fenntartása
- A változást lehetőségként láttatni mindenki számára
- A szektorközi együttműködés megerősítése

Ennek érdekében a PHA a következő stratégiai területeken fejt ki tevékenységet:

- A romák társadalmi integrációja a helyi közösségek fejlesztésén keresztül
- Az alternatív konfliktuskezelés módszereinek, különösen a mediációnak és a resztoratív módszertannak a népszerűsítése, alkalmazása és fejlesztése
- Tréningprogramok tervezése, fejlesztése és megvalósítása az oktatási szektorban
- Az oktatás demokratizálása a Lépésről lépésre program gyermekközpontú, kooperatív és közösségalapú módszertanának megvalósításán és terjesztésén keresztül.

Elérhetőségek:
Rákóczi út 22.
1072 Budapest
Magyarország

+36 70 944 6196
irodavezeto@partnershungary.hu
https://partnershungary.hu

Partners for Democratic Change Slovakia (PDCS)

Pozsony, Szlovákia

Az 1991-ben alapított Partners for Democratic Change Slovakia (PDCS) egy nem kormányzati szervezet, amely szakmai tréningeket tart, valamint facilitátori és tanácsadó szolgáltatásokat biztosít konfliktuskezelés esetén, társadalmi párbeszédek alkalmával, és az állampolgári részvétel és a civil társadalom fejlesztése területein, Szlovákián belül és kívül is. A PDCS a kezdeményezője az Európai Hálózat az Erőszakmentességért és a Párbeszédért (European Network for Non-Violence and Dialogue (ENND), nevezetű, alulról építkező hálózatnak, melynek célja, hogy a polarizáló társadalmi trendeket ellensúlyozza Közép- és Kelet-Európában.

Elérhetőségek:
Štúrova 13
811 02 Bratislava
Slovakia

+421 252 925 016
pdcs@pdcs.sk
https://www.pdcs.sk/en/

Ratolest Brno z.s.

Brno, Csehország

A Ratolest Brno z.s. (Ratolest) 1995 óta működik Brno-ban és a környező régióban, ahol szociális és megelőző szolgáltatásokat nyújt a segítségre szoruló gyermekeknek és fiatal felnőtteknek, illetve családjaiknak. A Ratolest tevékenységei elsősorban a megelőzést célozzák, sikeresen kezelve a problémák okait és következményeit is. A szervezet többek között önkéntesek támogatásával és koordinálásával is foglalkozik. Legfőbb küldetése, hogy segítsen a hátrányos helyzetű fiataloknak, fiatal felnőtteknek és a családjaiknak megküzdeni mindazokkal a nehézségekkel, melyek megakadályozzák, hogy egyenlő esélyel induljanak az életben és megfelelően beilleszkedjenek a társadalomba.

Ratolest Brno a következő programokat és szolgáltatásokat nyújtja:

- Alacsony küszöbű klub fiataloknak és gyerekeknek Likusák-ban
- Alacsony küszöbű klub fiataloknak és gyerekeknek Pavlač-ban
- Központ a Megelőzésért és a reszocializációért
- Központ a Veszélyeztetett Családokért
- Önkéntes Központ
- Ratolest Galéria, egy önkéntes művészeti projekt

Elérhetőségek:
třída Kpt. Jaroše 7b
602 00 Brno
Czech Republic

+420 545 243 839
www.ratolest.cz
ratolest@ratolest.cz

REACH Research and Education Institute

Pozsony, Slovakia

A Pozsonyban található REACH intézet egy olyan nem kormányzati szervezet, amely a radikalizációt csökkentő stratégiák kidolgozásával, valamint a közvéleményben felbukkanó szélsőséges és radikális témákkal foglalkozik. Az intézetet egy csapat fiatal kutató és elemző alapította. Céljaik az aktuális politikai és társadalmi vitákhoz szükséges szakértelem nyújtása; sokszereplős párbeszédek mediálása; elemzések, kutatások és ajánlások készítése döntéshozók és a civil társadalom képviselői számára. Mindezek segítségével kívánnak javítani a politikai döntések minőségén és a civil társadalom helyzetén. A REACH a kutatásvezérelt, bizonyítékokon alapuló politikai döntéshozatalt igyekszik elősegíteni, így igyekezve megerősíteni az önálló kutatóintézetek, a tudományos világ, a civil társadalom és a politikusok közötti együttműködést. Emellett interdiszciplináris kutatási eszközök alkalmazásával igyekszik pozitív változásokat előidézni a civil társadalomban, a különböző társadalmi csoportok közötti kapcsolatokban és a politikai kultúrában is.

Elérhetőségek:

Šúrska 26
831 06 Bratislava
Slovakia

info@reach-institute.org
www.reach-institute.org

YMCA Dobrich

Dobrich, Bulgária

A YMCA Dobrich egy inkluzív ifjúsági civil szervezet, amelynek célja, hogy javítsa a gyerekek és serdülők intellektuális, kulturális, spirituális és testi fejlődését, különböző kulturális, oktatási és sport projekteken keresztül. A YMCA Dobrich bizonyítottan sikeres az állampolgári ismeretek oktatása területén, ahol olyan kreatív módszereket alkalmaz, mint a képzőművészet, színház, zene és az előadóművészetek. A projektjeit számtalan téma köré szervezi, ezek közé tartozik az aktív állampolgári részvétel, demokrácia, emberi jogok, anti-diszkrimináció, migráció, radikalizáció, társadalmi inklúzió, történelmi emlékezet és ifjúsági részvétel. A workshopokat kifejezetten gyermekek, serdülők és fiatal felnőttek és fiatalokkal dolgozó szakemberek számára tervezték. A YMCA Dobrich mottója: „Erős gyerekeket, erős családokat és erős közösségeket építünk”.

Elérhetőségek:

7 General Kolev Street, fl. 1, p.b. 3
9300 Dobrich
Bulgaria

ymcadobrich@gmail.com
http://ymcadobrich.ngobg.info
YMCA Dobrich

Jó gyakorlatok

Iskolák a demokráciáért
Center for Community Organizing (CKO), Szlovákia 26

Romantikus erőszak- eszköztár középiskolai tanárok számára
People in Need Slovakia, Szlovákia 33

Ifjúsági kulturális munka
Cultures Interactive e.V., Németország 41

Narratív csoportmunka
Cultures Interactive e.V., Németország 47

Asszertív megküzdési stratégiák és indulatkezelési tevékenységek
Ratolest Brno z.s., Csehország 53

Igaz/hamis online
Ratolest Brno z.s., Csehország 62

Újságírói készségek
YMCA Dobrich, Bulgária 72

Kibercserkész tréningprogram
Applied Research and Communications Fund (ARC Fund), Bulgária 81

Mediáció és resztoratív gyakorlatok iskolákban
Partners Hungary Alapítvány (PHA), Magyarország 87

Filozófia a szélsőséges nézetekkel való megküzdéshez (P4CE) eszköztár/Vizsgálódó közösségek (CoE)
The P4CE Consortium, Lengyelország 95

Iskolák a demokráciáért

CENTRUM KOMUNITNÉHO ORGANIZOVANIA

Center for Community Organizing (CKO), Szlovákia

Kulcsszavak

demokrácia, kritikai gondolkodás, aktív állampolgárság, tolerancia, emberség, emberi jogok

Célok

Az Iskolák a Demokráciáért program* célja, hogy aktív állampolgári részvételre ösztönözze a diákokat és a tanárokat, akik amellett, hogy törődnek a környezetükkel, segítenek embertársaikon és önkéntes munkákat vállalnak, mernek kérdéseket feltenni, képesek kritikusan gondolkozni, elfogultság nélkül tudnak témákat megvitatni, és mindeközben megtanulják a véleményüket udvariasan kifejezni.

A program nem-formális oktatási keretek között aktív állampolgári részvételre ösztönzi a serdülőket, fiatalokat és tanáraikat, oly módon, hogy workshopokat szervez nekik különböző témákban, melyeken keresztül a fiatalok megismerkedhetnek a CKO módszereivel és gyakorlataival. Az aktív polgári részvétel a CKO számára aktív tevékenykedést jelent az ember saját közösségében, akár a környezetvédelem, akár a demokratikus folyamatokban való részvétel formájában. Emellett nagy hangsúlyt fektet az önkénteskedésre is, mint az aktív állampolgárság egy formájára. Itt azokat a módszertani anyagokat gyűjtöttük össze, amelyek a leghasznosabbnak bizonyultak eddig a program megvalósításában.

A program aktuális témákat mutat be az iskolai órák keretén belül és lehetőséget biztosít azok megvitatására. Manapság a serdülők és fiatal felnőttek napi szinten beszélgetnek aktuális ügyekről, miközben az információforrásaik nagyon is különbözőek lehetnek, még az olyan hasonló társadalmi csoportok között is, mint a családjuk és osztályuk. A program megismerteti velük a releváns weboldalakat és komolyan vehető újságokat, valamint útmutatót ad azzal kapcsolatban, hogy hogyan kell ilyen szövegeket olvasni és értelmezni. Ugyanakkor információkat nyújt a kortárs ügyek történelmi háttérével és a szocioökonómiai kontextusával kapcsolatban is, különös hangsúlyt helyezve a múltbeli eseményekkel húzható párhuzamokra.

Emellett a program igyekszik az empátiát is fejleszteni az iskoláskorú diákokban. Erre a célra az élő könyvtár módszert alkalmazzák, mint legjobb ismert technikát. Az élő könyvtár rendezvények során a diákok lehetőséget kapnak arra, hogy olyan különböző vallási, etnikai hátterű, szexuális orientációjú vagy társadalmi csoportokat képviselő emberekkel találkozzanak, mint például a migránsok, hajléktalanok, vagy menekültek. Az élő könyvtárak során a résztvevők szembenézhetnek a félelmeikkel vagy előítéleteikkel azáltal, hogy egy élő emberi lénnyel találkozhatnak az adott csoportból. Lehetőségük van arra, hogy kérdéseket tegyenek fel neki, beszélgessenek vele, vagy pedig csak meghallgassák a történetét.

* A többi a kötetben szereplő jó gyakorlattal ellentétben az Iskolák a Demokráciáért programot szélesebb körben alkalmazzák és jobban meggyökerezett az intézményrendszerben. Ezért a „program" szót fogjuk rá használni, a „jó gyakorlat" helyett.

Célcsoport

A program elsődleges célcsoportja a 10-18 év közötti általános vagy középiskolás diákok. Az általános iskolák diákjai alkotják azt a társadalmi réteget, amely leginkább ki van téve a radikalizálódás veszélyének. A többségük átlagos családból jön, de vannak néhányan, akik roma, fogyatékkal élő, az LMBTQ közösség vagy más társadalmilag hátrányos helyzetű csoport tagjai. A statisztikák szerint egy osztályban a diákok körülbelül 10%-ának esetében magas a kockázata a radikalizálódásnak. A program egyaránt bevon a munkájába tanárokat, helyi egyetemeket, nem-kormányzati szervezeteket, helyi és regionális önkormányzatokat másodlagos multiplikátorként.

A jó gyakorlat általános bemutatása

Az Iskolák a Demokráciáért egy egyéves oktatási program, melynek a célja a fiatalok radikalizációjának megállítása. Fő tevékenysége a megelőzés, melyet a választott iskolán belül egyetlen osztályban folytat egy tanéven keresztül.

A program 2017-ben indult, és az egyik legintenzívebb és leginnovatívabb interdiszciplináris program Szlovákiában. Legfőbb célja, hogy megelőzze a fiatalok radikalizálódását és az extrémizmus bármely más megnyilvánulását. Fő erőssége egy folyamatosan bővülő interdiszciplináris gyakorlatok gyűjteménye, mely integrálja a legújabb eredményeket az emberi jogi oktatás és a kritikai gondolkodás területeiről egyaránt.

A program nagyszerűen tudja alkalmazni az élő könyvtár módszert és a német Cultures Interactive e. V. által fejlesztett különösen hatékony deradikalizációs gyakorlatokat. Eleinte a programot csak 8 iskolában próbálták ki, a 2019/20-as tanévben azonban már 32 iskola vett részt benne a besztercebányai régióból. A program kuratóriumának tagjai a következők: A besztercebányai Matej Bel Egyetem (BMU) Neveléstudományi Kara, Alexandra

Bitusiková, az MBU Természettudományi karának docense és az egyetem tudományos rektorhelyettese, Lucia Galková, a BMU Neveléstudományi Karának egyetemi tanára, és dr. Harald Weilnböck, extrémizmus szakértő, aki a Cultures Interactive e. V. szervezetnek, valamint a Radikalizálódás-tudatossági Hálózatnak (Radicalization Awareness Network- RAN) az egyik alapítója.

A fiatalokkal és serdülőkkel folytatott sikeres prevenciós munka mindenképpen feltételez egy intenzív, konstruktív és rendszerszintű szektorok közötti együttműködést. Az Iskolák a Demokráciáért egy fontos kapcsolódási pontot jelent a nem-kormányzati szektor (a programalapító), a tudományos szektor (a bevont diákok értékeit és hozzáállását vizsgáló kutatások), az oktatási szektor (a program terepe), a regionális szektor (támogatás és együttműködés) és a civil szektorok között.

A program egész évben zajlik, az osztályfőnökkel vagy az igazgatóval együttműködésben, a tanév elején egyeztetett időbeosztás szerint. Mint projektvezető, a CKO figyelembe veszi minden iskola egyedi jellemzőit, és a diákok és a tanárok egyéni szükségleteit. A program hatása a diákok értékeinek alakulására eddig pozitívnak bizonyult.

Ha sem a fiatalság, sem a szélesebb közönség nem érti, vagy lebecsüli a radikalizáció növekvő hatását, akkor a demokrácia, a civil társadalom és az emberi jogok is veszélybe kerülhetnek. Azonban, ha csökkentjük, majd teljesen felszámoljuk a radikalizációt, és ezzel egyidejűleg mélyítjük a megértést és a bizalmat a demokrácia intézményei és eszközei felé, akkor képesek lehetünk stabilizálni és megerősíteni a demokráciát. A program egyaránt ösztönzi a gyerekeket, serdülőket és fiatal felnőtteket is aktív társadalmi részvételre. Működését a radikalizáció megelőzéséről szóló legújabb tudományos eredményekre alapozza.

A program tevékenységei a részvételi, nem-formális oktatási és tapasztalati tanulási elvekre alapulnak, amelyeket a trénerek rendszeresen felülvizsgálnak a résztvevő iskolákkal együttműködésben, az egyes témák

szakértőinek a segítségével, és az aktuális ügyek tekintetbe vételével. Ezeknek az elveknek a megfelelő működését folyamatosan ellenőrzik asszociációs tesztek segítségével. Az eredmények azt mutatják, hogy az alkalmazott módszerek és tevékenységek sikeresek.

Tapasztalatok és értékelés

A program koncepciójának kialakításakor és bevezetéskor is fontos szerepet játszott az értékek és attitűdök előzetes mérése. A CKO az MBU Neveléstudományi Karával együttműködésben egy asszociációs kísérletet folytatott le, melynek folyamán összeállítottak egy szólistát. Az egyetem amellett, hogy módszertani segítséget nyújtott a kísérletben használt szólista kialakításához, támogatta a CKO-t abban is, hogy értékelje a kapott kezdeti és végső értékeket és attitűdmérési adatokat, ezekhez részletes magyarázatokat és véleményeket készítve.

A 2018/2019-es iskolai év adatai azt mutatják, hogy a résztvevő 27 iskola mindegyike pozitív változást mutatott az asszociációs kísérletben alkalmazott kulcsszavak tekintetében. A 2019/2020-as tanévben a Demokratikus Iskolákért egy 42 szavas listát alkalmazott, melyből a programban leggyakrabban használt szó a következő 14 volt: zsidó, fogyatékkal élő, keresztény, aktivista, leszbikus, EU, rasszista, nem-kormányzati szervezet, meleg, roma, muszlim, demokrácia, menekült, és Kotleba. Mindezek a szavak (kivéve az EU szót) pozitív változást mutattak a reakcióidő tekintetében (azaz abban az időközben, amennyi ideig tartott, hogy a diákok kimondták a szóhoz kapcsolódó első asszociációjukat), és az asszociáció tartalmában is. A kezdeti mérésekkel összehasonlítva a reakcióidő csökkenése és a diákok pozitív, illetve semleges asszociációi egyértelmű elmozdulást jelentettek pozitív irányba.

Átültethetőség

A program két irányba fejleszthető tovább. Az első lehetőség, hogy a felhasznált eszközöket a tanárok és diákok tetszésük szerint továbbgondolhatják és alkalmazhatják. Ennek egy alapvető feltétele, hogy legyenek az adott iskolában megfelelő szakértők, akik részt vesznek a programban. Mivel a kellően képzett trénerek megtalálása és alkalmazása nagy nehézségekbe ütközik, az egyetlen módja annak, hogy a program fenntartható legyen, a multiplikáció. Minél több tanár megismeri a program szokásostól eltérő oktatási módszereit, annál többen tudják különböző tantárgyakba (történelem, etika vagy állampolgári ismeretek) integrálva alkalmazni azokat. Itt meg kell említeni a kortársaktól való tanulást, mint oktatási eszközt. A tapasztalat azt mutatja, hogy az aktuális társadalmi témák megvitatása egy osztálytársak által megtartott interaktív workshop keretében jelentős hatást gyakorol a diákokra. Ez nem azt jelenti, hogy a trénereknek tilos részt venni a workshopokon, pusztán azt, hogy a diákok, tanárok és trénerek közös jelenléte a leghatásosabb megközelítés.

A másik irány a program továbbgondolásában, annak országos szintű elterjesztése lehet. Ehhez a megfelelő kísérleti időszak egy kétéves periódus lenne, aminek a során minden iskola tantervébe bekerülne az Iskolák a Demokráciáért program. Ugyanakkor országos szinten sem szabad megfeledkezni arról, hogy az iskolák és koordináló intézmények figyelembe vegyék a diákok különböző demográfiai és szociális hátterét, és ezek szerint alakítsák a programot. Ezen a szinten már nagyszámú szakértőre lenne szükség, és természetesen állami szintű pénzügyi és elvi támogatásra is. A CKO úgy gondolja, hogy az a típusú nevelés, amit az Iskolák a Demokráciáért program képvisel, már az óvodában el kellene, hogy kezdődjön, megfelelően adaptált eszközökkel, egyetemi hallgatókat is bevonva a neveléstudomány, filozófia, politikatudomány vagy nemzetközi kapcsolatok területeiről. A CKO

meggyőződése, hogy ha megtörténik a program országos szintű bevezetése, akkor a diákok képessége a kritikai gondolkodásra, szövegértésre és az emberi jogok értelmezésére jelentősen nőni fog.

A megvalósítás feltételei

Ez idáig a program koordinátorai arra törekedtek, hogy olyan tevékenységeket valósítsanak meg, amelyekhez a sztenderd osztálytermi eszközökön kívül nincs szükség semmilyen speciális felszerelésre (laptop vagy asztali számítógép, projektor, tábla stb.). A gyűjtemény kiadásának időpontjáig a trénerek a saját anyagaikat dolgozták ki a program módszertana szerint, és azt adaptálták az épp kiválasztott témához vagy aktuális ügyhöz. Azonban, ha a program nemzeti szintű bevezetésére sor kerülne, akkor érdemes lenne kiadni egy szabvány tréning anyagot, melyet egy koordináló szereplő állítana össze. Ezt az anyagot kellene eljuttatni az oktatási intézményhez, amely aztán saját szükségletei szerint tudná alakítani azt. A választott tevékenységtől függően a workshop egy-három óra közti felkészülést igényel. A nem-formális oktatásban gyakorlott trénerek, akiknek van tapasztalata a kritikai gondolkodás, emberi jogok, szociális munka, vagy hasonló témák terén általában nagyon sikeres megvalósítók. Minél több a programban alkalmazható trénerek száma, annál könnyebb biztosítani a mentális jóllétüket, és elkerülni a kiégésüket, ami megadja a lehető legnagyobb esélyt a sikeres megvalósításra. A CKO azt ajánlja, hogy a trénerek egyszerre csak kevés iskolát vonjanak be a munkájukba (maximum négyet), és igyekezzenek egy tanévben ugyanazokkal az iskolákkal foglalkozni. Az eddigi tapasztalat azt mutatja, hogy a trénerek a legkényelmesebben kis létszámú diák csoportokkal (15-20 fő) tudnak dolgozni. Ha ez nem lehetséges, akkor van lehetőség rá, hogy a tevékenységeket átalakítsák egy nagyobb létszámú csoport szükségleteihez, úgy, hogy biztosítva legyen mindenkinek az aktív részvétele.

Romantikus erőszak – eszköztár középiskolai tanárok számára

People in Need Slovakia

Kulcsszavak

jobboldali extrémizmus, fiatalok radikalizációja, előítélet, diszkrimináció, identitás, aktív állampolgárság

Célok

A Romantikus erőszak elnevezésű eszköztár olyan innovatív gyakorlatokat tartalmaz tanárok és a nem-formális oktatásban dolgozó pedagógusok számára, amelyek a jobboldali extrémizmus és a fiatalok radikalizációjának igen érzékeny témáira fókuszálnak. A gyakorlatok a középiskolai diákok attitűdjeire koncentrálnak az említett témákkal kapcsolatban. Az

eszköztárban található gyakorlatok a *Romantikus Erőszak: egy amerikai skinhead visszaemlékezései* című könyv feldolgozására adnak lehetőséget, melynek szerzője egy volt neonáci Christian Picciolini. Az eszköztár biztonságos teret nyújt a diákoknak arra, hogy az identitásukat érintő kérdésekről és a Picciolini könyvében megjelenő témákról beszéljenek.

Célcsoport

Az eszköztár elsősorban középiskolai használatra készült. A legtöbbet a 14 és 19 év közötti középiskolai diákok tudnak profitálni a feladatsorokból. A célcsoport meglehetősen széles, mivel a gyakorlatok fő célja, hogy olyan diákokat sikerüljön elérni, akik még nem radikalizálódtak, és emellett a többségi, a kisebbségi, illetve marginalizált gyerekekre, serdülőkre és fiatal felnőttekre is alkalmazható legyen. Minél sokszínűbb a résztvevők csoportja, annál több esély van arra, hogy a gyakorlatok pozitív hatást érjenek el. A tevékenységek alkalmazhatók az oktatási rendszeren kívül is ugyanezzel a korosztállyal.

A jó gyakorlat általános bemutatása

Amint említettük korábban, az eszköztár a volt neonáci Christian Picciolini könyvére a Romantikus erőszakra épít, és tíz pedagógiai tevékenységet tartalmaz, melyek tanórán vagy azon kívül is alkalmazhatók. A feladatsorok olyan témákkal foglalkoznak, mint az identitás, a jobboldali extrémizmus okai és következményei, előítéletek, stigmatizálás és aktív állampolgárság. A gyűjteményben található összes tevékenység egy-egy ilyen jelenségre fókuszál, és ehhez kapcsolódó készségeket fejleszt, vagy épp párbeszédet és vitát generál. Az első nagy téma az identitás, azt követi az előítélet és a polarizáció, végül a diszkriminációval és annak a szélsőjobboldali extrémizmusban történő megnyilvánulásával fejeződik be.

A jó gyakorlat alkotója, a People in Need Slovakia, feltétlenül ajánlja, hogy az eszközöket alkalmazni kívánó pedagógusok megkapják azt a képzést,

amely képessé teszi őket a témákkal kapcsolatos tevékenységek megvalósítására. Azok a pedagógusok, akik már használták az eszköztárat hangsúlyozták, hogy Picciolini könyvének alkalmazása milyen jó lehetőséget jelent. A gyakorlat módszertanilag a könyvre épít, ezért az elolvasása megsokszorozhatja a feladatsorok hatását, és egyben ráirányíthatja a diákok figyelmét Picciolini történetére. Ezenkívül rövid videók is elérhetők, a szerző TED előadásai, amelyeket kiindulópontként lehet alkalmazni.

Az eszköztár olyan részleteket is tartalmaz a könyvből, amelyek a könyvtől függetlenül is felhasználhatók. Minden tevékenység alkalmazható önmagában is.

A módszertani kézikönyv fejezetei a következő gyakorlatokból és témákból állnak össze:

1. **Az identitásom és én** – Ez a feladatsor azzal foglalkozik, hogy hogyan épülnek fel identitásaink, és ezek hogyan befolyásolják a másokhoz való viszonyulásunkat. Minden résztvevő megalkotja a saját identitásképét: ez az énazonosság legpontosabb kifejeződése, amely a rá jellemző minőségekből, szerepekből, hiedelmekből, személyiségből, kinézetből és önkifejezésből tevődik össze. Mindenkinek mások a szerepmodelljei, és az identitásának más rétegeit tartja fontosnak az életében. Az identitások összehasonlítása és átbeszélése segíti a csoport sokszínűségének megtárgyalását.

2. **Személyes profil** – Ez a rész azzal foglalkozik, hogy milyen események, emberek és hatások tudják megváltoztatni a döntéseinket. A feladatok során a diákok kis csoportokban olvasnak fejezeteket a *Romantikus erőszak* című könyvből. (Ajánlott, hogy a kiválasztott könyvfejezetek használatra készen legyenek, hogy majd a *„Mi és ők" (7. fejezet)* gyakorlatai során is lehessen őket alkalmazni.) Miután a diákok elolvasták a kiválasztott részleteket Picciolini életének egyes fejezeteiről, lehetőség nyílik arra, hogy a résztvevőkkel megvitassuk, mik azok a tényezők, amelyek Picciolini fontos döntéseit befolyásolták.

3. **Szuperhősök** – Ez a fejezet arra fókuszál, hogy hogyan befolyásolják a szerepmodellek az attitűdjeinket, és hogy mi vonzza a fiatalokat a szélsőséges csoportokhoz. A résztvevők először azzal foglalkoznak, hogy a saját életüket hogyan befolyásolják a példaképek és hősök, akikre felnéznek, és hogy milyen veszélyt jelenthetnek a negatív szerepmodellek. Ezután a diákok elolvassák a Romantikus Erőszak című könyből azt a részt, amelyben Picciolini leírja, hogy miért szeretne csodált, vagy épp rettegett szuperhőssé válni. A kapcsolódó szóbeli feldolgozás során érdemes megvitatni, hogy az ideálok és szerepmodellek, illetve a vezetők milyen hatással vannak az emberek életére, és hogyan befolyásolják a viselkedésüket.

4. **Jobb többször látni** – Ez a gyakorlatsor arra koncentrál, hogy melyek a főbb sztereotípiáink és előítéleteink, és hogyan lehet ezekhez kritikusan és tudatosan közelíteni. Az első feladatban a résztvevők olyan képekről osztják meg a benyomásaikat, melyeket most látnak először. A reflexió során érdemes beszélni arról, hogy mik a veszélyei annak, ha első benyomások és korlátozott információmennyiség alapján sztereotípiákra és előítéletekre építjük a véleményünket. A résztvevők figyelmét arra is jó felhívni, hogy a média szűrőjén keresztül, vagy más befolyás hatására hogyan torzulhat a látásmódunk. Ezután a résztvevők Picciolini könyvében vizsgálják meg, hogy mi befolyásolta az ő sztereotípiáinak alakulását az egyes kisebbségek és kisebbségi csoportok iránt, és ez hogyan szolgált belépőként ahhoz, hogy szélsőségessé váljon.

5. **Ismerd meg a gyűlöletet** – a gyakorlatsor témája a gyűlöletbeszéd, annak offline és online megnyilvánulásai, illetve az, hogy hogyan lehet ezt a jelenséget kezelni. Picciolinit erőteljesen befolyásolták a társai, a csoportok, ahova tartozott és a vezetők, akikkel találkozott. A gyűlöletbeszéd hasonló módon működött a nyolcvanas-kilencvenes években, mint napjainkban, azonban mostanában nagyobb láthatóságot nyert az online jelenlétnek köszönhetően. Ez a gyakorlat azt vizsgálja,

hogy mik a gyökerei és következményei a gyűlöletbeszédnek, és hogyan jelenik meg az online és az offline térben. Arra is keresi a választ, hogy hogyan reagálhat rá hatékonyan az egyén, ha gyűlöletbeszédet tapasztal.

6. **A kirekesztettek bőrében** – Ez az élményalapú gyakorlat a kirekesztettek és elnyomottak helyzetét tapasztaltatja meg a fiatalokkal, majd azután közösen átgondoltatja velük, hogy mit éltek át. A megvalósításhoz szükséges, hogy a csoportvezető jól ismerje a csoportot, és képes legyen drámapedagógiai módszerekkel is dolgozni. Ajánlott előtte jégtörő vagy energetizáló gyakorlatokat is csinálni. A gyakorlatsor négy különböző diszkriminációs élethelyzet megtapasztalására ad lehetőséget, melynek során maximum négy kiscsoport rövid szerepjátékokat ad elő. A résztvevők nem tudják előre, hogy melyik szereplő lesz a kirekesztett, ezért érdemes nagy körültekintéssel kiosztani a szerepeket. A játék utáni megbeszélés során fontos, hogy a játékosok és a megfigyelők is megosszák a gyakorlat során keletkezett érzéseiket. Végezetül rá lehet térni arra, hogy a diszkrimináció hogyan befolyásolhatja egyének és csoportok mindennapi életét.

7. **Mi és ők** – Ez a tevékenység a „mi és ők" gondolkodásmódra és ennek a következményeire fókuszál. A résztvevők először azonosítják, hogy milyen csoporthokhoz tartozónak tekintik magukat. Érdemes hangsúlyozni ennél a feladatnál, hogy bár vannak, akik szabad akaratukból választanak ilyen csoportokat, a társadalmi normáktól eltérő (etnikai, faji, szexuális orientációbeli vagy nemi identitásbeli) esetekben sokakat mások sorolnak be automatikusan egy-egy ilyen kategóriába. A gyakorlat azt mutatja be, hogy a „mi" és „ők" közötti választóvonal meghúzása hogyan teremti meg a gyűlölet felé vezető első lépést. Ezután a résztvevők Picciolini életének azokat az eseményeit elemzik, amelyek során gyűlöletet szított azok között a csoportok között, amelyekhez tartozott (a fehér felsőbbrendűséget hirdető) és azok között a „más" csoportok között, akiket gyűlölt (faji kisebbségek, LMBTQI csoportok stb).

8. **Extrémizmus Szlovákiában** – Ez a rész a szélsőjobboldali extrémizmusnak a demokráciára jelentett veszélyeivel foglalkozik Szlovákiában. Ez egy nagyon országspecifikus gyakorlatsor, de adaptálható más országok helyzetére is. Megmutatja, hogy ha egy csoport nem lépi át a törvényesség határait, akkor is rombolhatja rendszerszinten a demokráciát azáltal, hogy egy fasiszta ideológia terjedését segíti elő. Ezt a gondolkodásmódot Szlovákiában az „Emberek Pártja a Mi Szlovákiánk" párt képviseli, amelyet a neofasisztának tartott Marian Kotleba vezet. A feladatsor Kotleba beszédeit és tetteit elemzi a pártján belül, és rálátást ad arra, hogy miért jelenthet a párt veszélyt a demokráciára, úgy is, hogy egy demokratikusan megválasztott parlament része.

9. **A radikalizáció külső és belső tényezői** – Ez a tevékenység a szélsőséges viselkedésre és attitűdökre fókuszál, és arra, hogy azok honnan erednek. Rövid profilokat kínál más országbeli neonáci csoportok korábbi tagjairól. Ezek a profilok eseményeket, családi hátteret és fontos motivációs tényezőket tartalmaznak olyan korábbi meghatározó extrémisták életéből, akik kiutat találtak a szélsőséges életformából. A résztvevők a profilok közös elemzésén keresztül tudják feldolgozni a radikalizáció ösztönző és kényszerítő tényezőit.

10. **Civil elkötelezettség** – Ez a tevékenység lehetőséget ad arra, hogy új narratívákat vagy erőforrásokat merítsünk olyan helyzetekben, amik gyakran szélsőjobboldali csoportokhoz vagy pártokhoz sodorják a fiatalokat. A résztvevők választhatnak, hogy milyen őket aggasztó aktuális társadalmi problémával akarnak foglalkozni. Lehetséges megoldásokat vitathatnak meg, felfedezhetnek releváns szervezeteket és weboldalakat, és összehasonlíthatják a szélsőjobboldali megoldásokat a konstruktívabb javaslatokkal narratív csoportmódszerek segítségével.

Tapasztalatok és értékelés

Szlovákiában az eszköztárat nyolc regionális szeminárium keretében mutatták be, mintegy 150 tanárnak és oktatási szakembernek, akik iskolákban vagy nem-formális oktatási intézményekben dolgoznak. Nagyon pozitív visszajelzések érkeztek a tanároktól. Az volt a tapasztalatuk, hogy a könyv dinamizmusának és közérthető nyelvezetének köszönhetően Picciolini története megragadja a kamaszok és fiatal felnőttek figyelmét. A tanárok azt is nagyra értékelték, hogy a tevékenységek struktúráltak, a konkrét segédeszközök is elérhetőek a függelékben, illetve lépésről lépésre szóló leírások segítik a feladatok megvalósítását. A módszertan aktívan és hatékonyan segítette a résztvevők készségeinek fejlődését.

A gyakorlatok a konstruktivista pedagógia elveit követik, vagyis a feladatok teret hagynak a diákoknak, hogy őszintén megnyilvánuljak, és ezzel egyidejűleg a saját véleményüket is kialakítsák. Az eszköztár olyan részvételi módszereket használ, mint a szimuláció, dramatizáció, csoportmunka; a kritikai gondolkodást fejlesztő módszerek többek között a kritikus olvasás, problémamegoldás, megoldásközpontú feladatok vagy épp vita módszerek. A gyakorlatok nem egyszerű válaszokat adnak, hanem inkább problémákat, kérdéseket vetnek fel, így lehetőséget teremtenek a workshop vezetőinek, hogy jobban bevonják a résztvevő diákokat.

Átültethetőség

A módszertan hasznos a formális és a nem-formális oktatás számára egyaránt. Rugalmasan épül fel, vagyis nem szükséges elolvasni a teljes könyvet ahhoz, hogy le lehessen vezetni vagy részt lehessen venni a feladatokban. A formális oktatási környezetekben a tevékenységeket vezethetik tanárok vagy külső szakemberek is. Sokféle tantárgyba beilleszthetőek, például etika vagy állampolgári ismeretek órákba. Ha egy olyan tanár vezeti a tevékenységeket,

aki amúgy is tanítja az osztályt, az azzal az előnnyel jár, hogy ismeri a diákokat és kötheti a feladatokat egyéb, az osztály számára releváns témákhoz. Mivel a feladatok között sok a szerepjáték, ezek erős érzéseket is kiválthatnak egyes résztvevőkben, akik valamiért érzékenyek az adott témára, különösen, ha maguk is váltak már erőszak áldozatává. Ezért ajánlott, hogy a csoportvezető jól ismerje a résztvevőket. Ha külső szakember vezeti a tevékenységeket, akkor fontos, hogy előre meglegyenek az alapvető információi a résztvevőkről.

Ha tanárokkal valósítjuk meg a gyakorlatokat tréning formájában, akkor az a legjobb, ha ők ugyanúgy résztvevőként viselkednek, mint ahogy a diákok tennék. A People in Need Slovakia-nak az a tapasztalata, hogy az alkalmazott módszerek gyakran mélyen megérintik a résztvevőket, legyenek azok, gyerekek, serdülők, fiatal felnőttek vagy felnőttek.

A megvalósítás feltételei

A megvalósítás feltételei egy-egy adott gyakorlat jellemzőitől függenek, mindegyik körülbelül egy órát vesz igénybe, reflexióval együtt. Ha három-négy gyakorlatot akarunk egymás után megvalósítani, akkor egy fél napos vagy egy egynapos workshop formájában is van rá lehetőség.

A szükséges eszközök egyszerűek, minden benne van az eszköztár függelékében. Általában csak egy flipchart táblára és ahhoz alkalmazható tollra van szükség. A résztvevők ideális száma 20-25 fő. Tíznél kevesebb résztvevővel nehéz és általában nem eredményes a munka.

Nagyon ajánlott, hogy az oktatók, akik szeretnék alkalmazni a módszereket, megfelelő képzésben részesüljenek, vagy legalábbis kipróbálják a feladatokat azelőtt, hogy a célcsoportjukkal is bevezetnék. A identitás, a diszkrimináció és az ehhez hasonló témák nagyon érzékenyek lehetnek, ezért jó ha az oktató már ismeri a csoportot. Ha erre nincs lehetőség, akkor az is megoldható, hogy a gyakorlatokat úgy vezessük le, hogy elkerüljük a személyes témák vagy esetek tárgyalását.

Ifjúsági kulturális munka

Cultures Interactive e.V.,
Germany

Kulcsszavak

ifjúsági kultúrák, nem-formális oktatás, állampolgársági nevelés, kortársaktól tanulás, megerősítés, részvétel, elsődleges és másodlagos megelőzés, folyamatorientált

Célok

A Cultures Interactive (CI) szervezet által kifejlesztett Ifjúsági kulturális munka elnevezésű jó gyakorlatnak többféle célja van. Azonban ahhoz, hogy elérjük ezeket a célokat nem szükséges egy előírt eljárást követnünk, mivel a gyakorlat nagyon rugalmas, és különböző tanulási környezetekhez és demográfiai csoportokhoz is jól adaptálható. Mivel a gyakorlat

folyamatorientált, és nem szükséges egy előre definiált témához igazítani, a résztvevők a fő befolyásoló tényezők a megvalósításkor. A célok elérése a serdülők vagy fiatalok demográfiáján és a csoportdinamikán is múlik, valamint azokon a témákon, amelyeket a résztvevők behoznak a workshopra. Ideális esetben egy sikeres Ifjúsági kulturális munka workshop olyan teret hoz létre, amelyben a fiatalok képesek kifejezni és megvitatni politikai attitűdjeiket és nézeteiket. Így a műhelymunka segítségével a fiatalok képesek lesznek az egymás között megjelenő előítéleteket és embergyűlölő megnyilvánulásokat kezelni és alternatív viselkedésmintákat kapnak a hasonló helyzetekhez, megtapasztalják a szubkultúrák önkifejezési formáinak sokféleségét (például vizualizáción keresztül), végezetül pedig a megerősítő módszereknek köszönhetően a gyakorlatok aktív részvételre ösztönzik őket.

Célcsoport

A gyakorlat 13 és 21 év közti serdülőknek és fiatal felnőtteknek szól; bevihető iskolákba vagy akár ifjúsági klubokba is, különböző workshop formátumok használatával. Ilyen formátum a lehet például, egy egy alkalmas műhelymunka egy normál iskolai napon, vagy heti rendszerességgel tartott foglalkozások ifjúsági klubokban, vagy akár egy néhány napos workshop sorozat tábor formájában. A gyakorlat alkalmazható hozzáállás, társadalmi háttér, neveltetés vagy szocializáció szempontjából vegyes összetételű csoportra is. Azonban nem alkalmas olyan serdülőkkel vagy fiatalokkal való együttműködésre, akiknek megszilárdult becsmérlő, más csoportokat gyűlölő nézeteik vannak, vagy akik idealizált szélsőjobboldali nézetek alapján cselekszenek.

A jó gyakorlat általános bemutatása

A gyakorlatsor párbeszédet kezdeményez a résztvevőkkel olyan témákkal kapcsolatban, mint az állampolgári ismeretek, vagy hogy milyen szerepet játszik a politika a társadalom életében; felhasználva az ifjúsági szubkultúrák és a közösségi média eszközeit, mint például a breakdance, a lemezlovaskodás,

az utcai művészetek, a gördeszkázás, a parkour, a YouTube, a képregények és a blogolás. Ezek az ifjúsági szubkultúrák és médiaeszközök amellett, hogy referenciapontot jelentenek az állampolgári neveléshez, inspirálóak is a célcsoporttal megvalósítandó tevékenységek tervezéséhez. Egy-egy workshop egy ifjúsági szubkultúrára vagy egy média eszközre fókuszál. A workshop előkészítésekor a résztvevő fiataloknak érdemes megadni a lehetőséget, hogy ezek közül az eszközök vagy szubkultúrák közül kiválaszthassák, melyikkel szeretnének foglalkozni. A workshopok vegyítik a gyakorlati lehetőségeket az állampolgári nevelés módszertanával, az anti-diszkriminációs megközelítésekkel, az interkulturális nevelés és a narratív munka módszereivel, hogy csak néhányat említsünk, valamint elméleti szinten feldolgozzák a történelmi vagy technológiai információkat, amelyek a kiválasztott szubkultúrához, illetve médiaeszközhöz kapcsolódnak.

A workshopok három blokkból épülnek fel. Az első blokk a kapcsolatépítésre fókuszál, és arra, hogy a résztvevőknek teret adjon az érdeklődésük és nézeteik megosztására olyan társadalmi-politikai ügyekben, mint a rasszizmus, szexizmus, homo- és transzfóbia, társadalmi, politikai és kulturális részvétel, emberi jogok, bevándorlás és mendékjogok, társadalmi nemi identitások.

A második blokkban a facilitátorok részletesebben belemennek egy-két, a résztvevők által említett témába. Arról is döntést hoznak, hogy mely témákat szükséges mélyebben is tárgyalni. Az alacsony küszöbű oktatási teret könynyedén létre lehet hozni ifjúsági, kulturális és médiaforrások segítségével, úgy, mint történeti információk, dalok, videók, nyilatkozatok művészektől, valamint hagyományos nem-formális oktatásban alkalmazott tevékenységek.

A workshop harmadik és egyben utolsó részében a résztvevők kipróbálhatnak olyan kreatív módszereket az ifjúsági kultúra területéről, mint a rapdalírás, videó forgatás, képregény rajzolás, vagy egy breakdance koreográfia megtanulása. Ezáltal a résztvevők kreatív módon tudják kifejezni a gondolataikat, miközben megtapasztalhatják a társadalmi részvétel és az énhatékonyság új formáit. Ezt a folyamatot moderátorok irányítják, akik egyben szerepmodellek is azáltal,

hogy különböző életstílusokat képviselnek a demokratikus és sokszínű társadalomban, és egyben bemutatják, hogy hogyan lehet a „csináld magad" és a társaktól való tanulás elveit a mindennapi életben alkalmazni.

A workshopokon használt módszertan ugyanannyira sokféle lehet, mint maga a tartalom. A CI tapasztalatai szerint a sikeres workshop alapja, ha az elméleti elemek, mint például az aktív állampolgárságra nevelés módszertanát kombináljuk egy adott ifjúsági kultúra elemeivel, hátterével, történetével, vagy gyakorlati kulturális és média feladatokkal. Az állampolgársági nevelés könnyedén megvalósítható különböző módszertani hátterű feladatokkal, amelyeket a nem-formális oktatás színterein szoktak használni, mint az anti-diszkriminációs munka, az interkulturális oktatás, a narratív munka és a mediációs gyakorlatok.

Mivel a gyakorlat alacsony küszöbű, és a résztvevők érdeklődése van a középpontjában, ezért könnyedén adaptálható szinte bármely ifjúsági kulturális keretben, eszközül arra, hogy társadalmi-politikai ügyekkel lehessen foglalkozni. Lehetőséget ad a résztvevőknek arra, hogy megosszák és kicseréljék a nézeteiket ezekről a témákról a személyes érdeklődésüknek megfelelően. A workshopon alkalmazott állampolgári nevelési módszertani eszközök nincsenek előre kőbe vésve, hiszen azok függenek attól, hogy milyen témákat vetnek fel a résztvevők. Az, hogy a résztvevők lehetőséget kapnak a workshop struktúrájának alakítására a saját érdeklődésükre, tapasztalataikra, gondolataikra és kérdéseikre alapozva szorosabb kapcsolatot és jobb átjárhatóságot tesz lehetővé a műhely tartalma és a résztvevők mindennapi élete között.

Tapasztalatok és értékelés

A CI munkájának középpontjában az ifújsági kultúrára alapozó megközelítés áll. Több, mint tíz éve alkalmazzák különböző projektekben és környezetekben, öt főstől egészen százhúsz fős csoportokig. A gyakorlatot a résztvevők igényeihez lehet alakítani, a módszereket pedig az adott tematikus fókuszhoz. A European Fair Skills (2015-2018) projektben* a CI-nak lehetősége nyílt bemutatni a fiatalok kultúrájával folytatott munkáját a projektpartnereinek,

akik aztán adaptálták azt a saját erőforrásaiknak és alkalmazási környezeteiknek megfelelően. Az egyik partner cirkuszi pedagógiával kombinálta, egy másik pedig egy speciális tantervű iskolában próbálta ki. Összességében a jó gyakorlat rengeteg különböző felhasználási lehetőséget rejt magában, és a CI tapasztalatai eddig mind pozitívak voltak vele kapcsolatban.

Átültethetőség

Az „ifjúsági kultúrák" megközelítést több mint egy évtizede fejlesztették ki, és azóta számos régióra és munkakörnyezetre adaptálták már, szerte Németországban és Európában. A minőség biztosítása érdekében a CI bevezetett egy háromlépéses rendszert a jó gyakorlat átadására. Először is az érdeklődő moderátorok egy öt napos képzők képzése kurzuson vesznek részt, amelynek része az elméleti tudásátadás a csoportok elleni gyűlölet, a jobboldali extrémizmus, az emberi jogok és a demokratikus értékek témáiban, emellett a megismerkedés az állampolgári nevelés nem-formális oktatási módszereivel, valamint olyan gyakorlatias tevékenységek, melyek megmutatják, hogyan lehet a fiatalok kultúráit és a közösségi médiát felhasználni alacsony küszöbű oktatási tevékenységek alapjául az iskolákban és az ifjúsági munkában. Ezután a képzésen résztvevő trénerek hospitálnak és segédkeznek olyan workshopokon, melyeket a módszerben jártas trénerek tartanak. Végül, a harmadik és egyben utolsó fázisban társtrénerként próbálják ki magukat workshopok vezetésében. A CI több, mint száz ilyen moderátort képzett már ki, akik ma már mind képesek ifjúsági kultúrák workshopokat tartani iskolákban és ifjúsági klubokban, szerte Németországban.

A fiatalokkal dolgozó trénereknek szóló módszertani képzésen túl a CI kidolgozott egy olyan tréninget, amely alkalmas az ifjúságsegítők, az oktatásban dolgozó, és egyéb szakemberek számára, hogy az ifjúság kultúráiban rejlő kreatív oktatási potenciált a mindennapi munkájukban használhassák. A Képességek Vására

* A Képességek Európai Vására projektet az Európai Bizottság Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatóságának ISEC programja finanszírozta. A célja többek között az volt, hogy fejlessze a gyakorlatban dolgozó szakemberek készségeit a jobboldai extrémizmus megelőzésére és a demokrácia és emberi jogok megerősłtésére. (lásd: europeanfairskills.eu).

nevű tréning során a szakemberek megismerik az ifjúsági kultúrával való munkához szükséges elméleti és módszertani alapokat. Például megtanulják, hogyan tudják a rap dalokat alkalmazni az iskolai tanterv részeként, vagy hogy hogyan lehet Youtube videókat felhasználni egy ifjúsági központban arra, hogy vitát generáljon a fiatalok között számukra is fontos társadalmi-politikai kérdésekben.

Az Európai Képességek Vására projektben cseh, magyar és szlovák szakembereknek is átadták a gyakorlatot. Ezek a szakemberek azután megtartották a saját rap, zenei, vagy grafiiti workshopjaikat helyi ifjúsági klubokban, és egyetemi diákok számára. A magyar partnerek a gyakorlat egyes tevékenységeit és megközelítéseit sikerrel vegyítették a saját társadalmi cirkuszi workshopjaikkal.

A megvalósítás feltételei

Egy workshop alkalmával két trénerre van szükség a moderáláshoz és a tematikus tervezéshez. Az egyiknek közülük jó, ha van tapasztalata az állampolgársági nevelésben, a másik pedig otthonosan mozog a fiatalok kultúrája vagy a közösségi média területén. Szerencsés, ha mindkettő járatos a fiatalokkal folytatott folyamatorientált munkában, emellett van tapasztalatuk a tevékenységek tervezésében, többféle módszer alkalmazásában különböző témákhoz, és jól tudnak reagálni csoportdinamikai történésekre. A résztvevők ajánlott maximum létszáma 8-15 fő.

A workshophoz szükséges eszközök a gyakorlati munka jellegén, és a kiválasztott szubkultúrán, illetve médiaeszközön múlnak. Néhány gyakran választott téma, és az ehhez szükséges eszközök a következőek voltak a CI tapasztalatai alapján: gördeszkázás és az ehhez szükséges szabadtér; toll, papír és zenei eszközök rap workshophoz; papír és toll vázlatkészítéshez, festékszórók és vászon, vagy egy fal az utcai művészeti (graffiti) workshopokhoz; projektor, fényképezőgépek, mikrofonok, világítás és egy videó szerkesztő program a YouTube workshopokhoz. A tevékenységek terjedelmétől függően a program minimum öt órát vesz igénybe, de akár több napon át tartó workshop sorozat formájában is megvalósítható.

Narratív csoportmunka

Cultures Interactive e.V.,
Germany

Kulcsszavak

narratív-életrajzi megközelítés, nyitott folyamat, dialógus, a csoportok elleni gyűlölet személyes és érzelmi dimenziói, elsődleges és másodlagos megelőzés, nem-formális oktatás az iskolákban

Célok

A narratív csoportmunka átfogó célja az iskolákban, hogy megerősödjenek a demokratikus értékek és folyamatok a fiatalok között, és meg lehessen előzni az intolerancia, a csoportok elleni gyűlölet és a szélsőjobboldali ideológiák terjedésének minden formáját. A mai polarizált társadalmunkban a megközelítés két összefüggő célrendszert tűz ki maga elé.

1. A narratív csoportmunka a megosztáson, a meghallgatáson és a gondolatok, valamint személyes tapasztalatok cseréjén keresztül javítja a serdülők és fiatal felnőttek társas készségeit és érzelmi intelligenciáját. A technikával különösen hatékonyan lehet fejleszteni a fiatalok képességeit arra, hogy kifejezzék a személyes nézeteiket és tapasztalataikat, bizalmat és kapcsolatokat építsenek ki, és tiszteletteljes módon folytassanak párbeszédet másokkal, akkor is, ha nagyon eltérő a hátterük és a nézeteik. A gyakorlat ugyanakkor növeli az énhatékonyságot is, mivel a résztvevők átélhetik, hogy történeteiket és szempontjaikat meghallgatják és értékelik.

2. Azáltal, hogy releváns témákról lehet beszélgetni személyes tapasztalatokon keresztül, a narratív csoportmunka megerősíti a demokratikus és emberi jogi értékeket, modellezi a demokratikus csoportfolyamatokat és kezeli az intoleranciát, diszkriminációt, csoportok elleni gyűlöletet, illetve a jobboldali extrémizmust. A résztvevőket arra bátorítják, hogy reflektáljanak az ilyen jellegű késztetéseikre és az ezek mögött rejlő okokra és személyes tapasztalatokra, melynek köszönhetően nő a résztvevők tudatossága az embergyűlölő és a demokratikus nézeteikkel kapcsolatban is.

Célcsoport

A narratív csoportmunka fő célcsoportja a középiskolába járó serdülők 13-tól 18 éves korig. A jó gyakorlatot úgy tervezték, hogy alkalmas vegyes csoportokban való használatra, akkor is, ha a résztvevő fiatalok különböző demográfiai és társadalmi háttérrel rendelkeznek. A megközelítést lehet alkalmazni általános iskolákban, egyetemeken és más fiatalokkal való munka során is, kisebb változtatásokat követően.

A másodlagos célcsoport a tanárok és iskolaigazgatók, akik nem lehetnek facilitátorok vagy résztvevők ilyen csoportokban titoktartási okokból. Azonban őket is kell rendszeresen informálni a módszerről, a csoport fő témáiról, azért, hogy tudják támogatni a folyamatot és úgy alakítani a tanóráikat, hogy azok is érintsék a csoportos beszélgetések során felmerült témákat.

A jó gyakorlat általános bemutatása

A narratív csoportok biztonságos tereket nyújtanak az iskolákban arra, hogy a serdülők szabadon beszélhessenek bármiről, ami fontos a számukra, személyes szinten és az iskolai társasági életükben egyaránt. 20-30 fős osztályokat két csoportba osztunk, mindkét csoport egy-egy külső facilitátorral dolgozik, akik képzettek a narratív interjúzásban és csoportdinamikában. Ezek a csoportok heti egyszer találkoznak legalább egy fél tanéven keresztül a rendes tanmenet részeként. A facilitátorok nem erőltetnek rá témákat a résztvevőkre, hanem inkább arra törekednek, hogy biztonságos és bizalmi légkört teremtsenek. Továbbá arra bátorítják a résztvevőket, hogy a saját személyes tapasztalataikat és nézeteiket elbeszélő módon megosszák. A különböző iskolákban történő megvalósítás tapasztalatai azt mutatják, hogy a serdülők előre megadott téma nélkül, maguktól is olyan személyes problémákat hoznak fel a csoportjaikban, amik összefüggenek a CI megelőzést célzó napirendjén és az iskolai tantervben is szereplő aktuális társadalmi kérdésekkel. Így a relevancia és hasznosság nagyobb lesz, hiszen a tárgyalt témákat a résztvevők mindennapi élete és története inspirálja. Mivel nem lehet előre tudni, hogy mik lesznek a témák, ilyenkor egy harmadik facilitátor feladata, hogy egy pihenősarkot tartson fenn, ahova a résztvevők elvonulhatnak, hogy ha úgy érzik, túl megterhelő nekik egy beszélgetés, vagy egy a csoportban történő folyamat, vagy éppen szeretnék egy problémájukat megosztani és a csoport nélkül dolgozni rajta. A facilitátoroknak arra is lehetőségük van, hogy meghívjanak vagy elküldjenek olyan csoporttagokat a pihenősarokba, akik folyamatosan akadályozzák a beszélgetést, és így a harmadik facilitátor át tudja beszélni velük a viselkedésük okait. Ilyenkor az ő feladata lesz, hogy felfedje, mire van szüksége a bajkeverő vagy a folyamatot zavaró diáknak ahhoz, hogy vissza tudjon térni a csoportba.

Miközben sok más oktatási tevékenység előtérbe helyezi az információkat és a racionális érvelésen alapuló vitákat, a narratív csoportok a fókuszt a személyes és, szubjektív megfigyelésekre helyezi. Ez segít abban, hogy a résztvevők feltérképezzék és megértsék, hogy milyen személyes témák és

élettörténeti tényezők vannak a nézeteik hátterében, és hogy ezek intoleranciát vagy csoportok elleni gyűlöletet is generálhatnak. Ugyanakkor a narratív beszélgetés egy olyan interakció, amelynek keretein belül a különböző nézetekkel rendelkező emberek is bizalmat építhetnek ki egymás felé, és elkezdhetik jobban megérteni egymást. Így a kialakult légkör előkészíti a terepet olyan megosztó témák mélyebb, hitelesebb tárgyalására is, amelyeknek a megvitatása más esetben rövid és heves konfrontáció után véget érne.

Módszertanilag a narratív csoportmunka a narratív pszichológia, az életrajzkutatás és a dinamikus csoportterápia eszközeit alkalmazza. Prevenciós módszerként akkor kezdték alkalmazni, mikor felfedezték, hogy ha az egyének személyes tapasztalatokat és történeteket oszthatnak meg egy biztonságosan moderált folyamat keretein belül, akkor az egyén mélyebb megfontolásokhoz juthat azzal kapcsolatban, hogy honnan ered egy adott viselkedés és attitűd, hogy szükséges-e ezeken változtatni, és ha igen, hogyan lehet ezt véghezvinni. Amellett, hogy ez a mély narratív reflexió erősíti a szociális készségeket és az önbizalmat, megerősíti a demokratikus és emberi jogi értékeket és elgondolkoztatja az egyént a saját esetleges előítéleteivel és intoleráns, vagy gyűlölködő attitűdjeivel kapcsolatban.

Tapasztalatok és értékelés

Kelet-Németország több iskolájában is tesztelték és értékelték a narratív csoportmunkát. A meglévő értékelési eredmények szerint a legtöbb csoport elérte azt a célt, hogy a résztvevő serdülők társas készségei fejlődjenek (különösen a narratív párbeszéden keresztül), hogy jobban megbecsüljék a demokratikus és emberi jogi értékeket, és hogy megelőzzék a csoportok elleni gyűlölködő attitűdök kialakulását. A CI facilitátorai, akik mind képzettek a nem-formális oktatás módszereiben, egyetértenek abban, hogy ezzel a megközelítéssel elérhetővé válnak azok a kamaszok is, akik vagy perifériára szorultak, vagy radikális nézeteket vallanak. A CI facilitátorai azt is megfogalmazták, hogy a narratív csoportmunka lehetőséget ad a számukra olyan őszinte párbeszédek kialakítására, amit nem tartottak megvalósíthatónak a hagyományosabb és elméletibb jellegű anti-diszkriminációs munkában.

Fontos, hogy az iskolák tisztában legyenek azzal, hogy ez a megközelítés nem működik közvetlen konfliktusmegoldó módszerként, vagy anti-agressziós képzésként. Sőt, a korai szakaszokban a meglévő konfliktusok még fel is erősödhetnek, mivel ezeket nyíltan kezelik a csoportok, azonban amint a különböző szempontok és tapasztalatok megjelennek a csoportfolyamatban, várható, hogy a konfliktusok enyhülni fognak. A CI ezen kívül még kifejlesztett egy további beavatkozási módszert is, ami segít abban, hogy szélesebb kört érintő konfliktusokat is lehessen kezelni az iskolában. Erre azért van szükség, mert ezek a konfliktusok felszínre kerülhetnek a csoportban, de csoportszinten nem lehet őket megfelelően kezelni. A modul narratív-életrajzi és mediációs technikákat alkalmaz, amik hasonlóak a csoportban használt technikákhoz.

Átültethetőség

A jó gyakorlatot már több német régióban is sikeresen adaptálták. Ennek érdekében a CI egy csapat helyi trénert gyűjtött össze, akiknek már volt korábbi tapasztalata a serdülőkből álló csoportok vezetésében, oktatási és mediációs közegekben egyaránt, és megtanította őket, hogy hogyan vegyenek fel narratív-életrajzi interjúkat és facilitáljanak párbeszédet csoporthelyzetekben. Amikor először próbálták ki a gyakorlatot a helyi iskolákban, akkor alapvető fontosságú volt, hogy ezek a trénerek folyamatos támogatást kapjanak tanácsadás, szupervízió és tapasztalt facilitátorokkal történő mentorálás formájában. A legtöbb facilitátor számára ez a megközelítés meglehetősen újszerű, és ha sikeresen építenek kapcsolatot a diákokkal, akkor nagy a potenciál benne arra, hogy intenzív személyes történeteket hozzon elő.

A megközelítést sikeresen átadtuk egy általános iskolának is Németországban. Ebben a közegben nagyon fontos volt figyelembe venni a 8-10 éves résztvevők magasabb energiaszintjét, valamint azt is, hogy ez a célcsoport kevésbé van hozzászokva a hosszú beszélgetésekhez, mint a serdülők. Ezért úgy alakítottuk át a gyakorlatokat, hogy rövidebb fizikai tevékenységeket és koncentrációs feladatokat adtunk a programhoz.

A narratív csoportmunka iskolai használatát európai szakembereknek is bemutattuk az Európai Bizottság Radikalizálódás-tudatossági hálózatán (RAN) hálózatán belül az oktatási munkacsoport két ülésén. Ezután a módszert bevették a RAN Megközelítések és Gyakorlatok gyűjteményébe.

A megvalósítás feltételei

A narratív csoportmunkát a rendes tanterv részeként érdemes megvalósítani, legalább egy iskolai félév során, minden héten egy 45 perces időkeretben. A csoportokat könnyedén meg lehet hosszabbítani, rövidíteni nem ajánlott, de ha ez mégis feltétlenül szükséges, akkor se legyen hat hétnél rövidebb. Legalább három teremre van hozzá szükség, melyekből kettőben kényelmesen el kell férnie egy-egy 10-15 fős körnek, székekkel együtt. Ideális esetben jó, ha van még két kisebb terem az iskola területén belül, ahová be lehet ülni, ha adott gyakorlatoknál alcsoportokra osztjuk a két nagy csoportot.

A narratív csoportmunka megvalósítása egy 20-30 fős iskolai osztályban öt facilitátort igényel (kettő csoportonként, és egy a pihenősarokhoz). Egy facilitátor csapatnak nem ajánlott kettőnél több osztállyal dolgozni egy nap. A trénereknek lehet különböző szakmai háttere, de jó, ha van tapasztalatuk a fiatalokból álló csoportokkal való munkában. Fontos, hogy a facilitátorok részt vegyenek egy két napos tréningen, amelynek során képzést kapnak a narratív csoportmunka módszeréből. A megvalósítás során pedig folyamatos szupervíziót kell a számukra biztosítani, szükség szerint egyéni ülésekkel, vagy esetmegbeszélő konzultációkkal.

Elengedhetetlen, hogy a résztvevő osztályok osztályfőnökeit rendszeresen tájékoztassuk a munka során felmerülő főbb témákról és a legfontosabb csoportfolyamatokról. A CI azt javasolja, hogy kéthetente kerítsünk erre sort. Ennek azonban anonim módon kell zajlania, azért, hogy megőrizzük a csoporttitkot. Az osztályfőnökök tájékoztatása lehetőséget ad a számukra, hogy a csoport haladásához igazítsák a saját tanóráik tartalmát, és egyben megóvja őket attól, hogy kihagyva érezzék magukat vagy eltávolodjanak az osztályuktól a narratív csoportmunka miatt.

Asszertív megküzdési stratégiák és indulatkezelési tevékenységek

Ratolest Brno z.s.,
Cseh Köztársaság

Kulcsszavak

asszertivitás, indulatkezelés, konfliktuskezelés, önismeret, tudatos jelenlét

Célok

Ez a jó gyakorlat elsősorban az önkontrollra fókuszál. Segít a résztvevőknek abban, hogy megértsék a saját érzéseiket és reakcióikat konfliktushelyzetekben. Arra ösztönzi őket, hogy elgondolkozzanak a megküzdési stratégiáikon és jobban megértsék a saját szükségleteiket. Ennek a reflexiónak a segítségével a résztvevők ideális esetben jobban megértik a saját attitűdjeiket különböző emberek felé. A gyakorlat segít megérteni a konfliktusok dinamikáját és lehetőséget ad a résztvevők számára, hogy asszertív megküzdési stratégiákat

tanuljanak, amiket alkalmazhatnak konfliktusos helyzetekben. Végül, de nem utolsósorban a csoporttagok a düh levezetésére is tanulnak stratégiákat.

Célcsoport

A jó gyakorlatot széles körben lehet alkalmazni. A célcsoportunk lehetnek a serdülők, vagy a fiatal felnőttek felnőttek függetlenül a hátterüktől, életkoruktól, nemüktől, vagy bármely más demográfiai jellemzőjüktől. A Ratolest Brno szokásos célcsoportjai a gyermekek és fiatal felnőttek 9 és 18 év között, akik szerepelnek a bűnügyi nyilvántartásban, vagy akiknek az esetében fennáll a veszély, hogy bűntényt fognak elkövetni. Sokuknak van erőszakos előélete, könnyedén elvesztik a kontrollt az érzelmeik felett, vagy nem tudnak asszertívan kommunikálni a társaikkal. Gyakran diszfunkcionális családból származnak, ami azt is jelenti, hogy a kortárs csoportjuk az, akikkel a legszorosabban összetartozónak érzik magukat. Emiatt sokkal hamarabb megadják magukat a kortárs nyomásnak és kevésbé tudnak nemet mondani a barátaiknak, mint a jól funkcionáló családból származó társaik.

A jó gyakorlat általános bemutatása

A gyakorlat egy olyan tevékenység sorozatból áll, amelyet egyben és külön-külön is lehet alkalmazni. Ha az összes tevékenység felhasználásra kerül, akkor a következő sorrend alkalmazását javasoljuk:

1. Szerepjáték konfliktushelyzetekben

A résztvevőket megkérjük, hogy játsszanak el olyan konfliktusokat, amik feltételezhető, hogy előfordulnak az életükben. Néhány gyakori példa erre a konfliktusok szülőkkel, barátokkal, idegenekkel, vagy tanárokkal. A moderátoroknak fel kell készülniük arra, hogy egyszerre tudjanak dolgozni ezekkel az általános konfliktushelyzetekkel és a résztvevők saját ötleteivel is. Ezután a résztvevők bemutatják a szokásos reakcióikat ezekben a helyzetekben. A következő lépésben a résztvevők arra keresnek megoldást, hogy hogyan tudnak reagálni a

helyzetre erőszakmentes módon, miközben nem vesztik szem elől, hogy mit szeretnének elérni (támadás, illetve visszahúzódás nélkül). A többi résztvevő, aki eddig a közösség részeként volt jelen, ezután javaslatot adhat arra vonatkozóan, hogy hogyan viselkedhettek volna másképpen a szereplők.

Azáltal, hogy összeszedik ezeket a javaslatokat, a moderátorok készíthetnek egy listát olyan ötletekről, hogy hogyan tudja valaki asszertívan azaz fair módon, erőszakmentesen és kompromisszumok nélkül képviselni magát, és hogy hogyan lehet enyhíteni a konfliktust, azért hogy javítsuk vagy megőrizzük a benne részt vevők viszonyát.

2. Provokáció és dühkezelés

Amikor ennek a jó gyakorlatnak a kísérleti bevezetési fázisában tartottunk, akkor sok résztvevő kiemelte, hogy gyakran elborítja őket a düh, és hogy vagy nem képesek, vagy nem hajlandók kontrollálni az érzéseiket, még azokban a konfliktushelyzetekben sem, amiket szeretnének asszertívan megoldani. A következő egy olyan példa a provokáció szimulációjára, ami hasznosnak bizonyult a Ratolest Brno számára. Azonban hozzá kell tenni, hogy a feltételek és a sikeresség csoportfüggő, ezért egyedi változtatások lehetnek szükségesek.

A gyakorlat egy világosan kijelölt játéktérben történik, a padlón. Egy résztvevőt megkérünk, hogy építsen egy tornyot fa kockákból. Amíg ő dolgozik, a többiek igyekeznek őt provokálni mindenféle módon, kivéve a fizikai kontaktust. A cél az, hogy a csoport elvonja az építő figyelmét a feladatról. Fontos hozzátenni, hogy a provokáció csak a kijelölt játéktérben történhet. Minden kör után az egész csoport kimozdul ebből a kijelölt játéktérből egy külső, biztonságos térbe, ahol a szokásos társadalmi szabályok és normák ismét érvényesek. Itt minden résztvevő megoszthatja, hogy mit tapasztalt a játék során. Ez a második része a tevékenységnek legalább annyira fontos, mint az első, mert lehetőséget ad arra, hogy a résztvevők átgondolják, hogy mi történt. Ilyenkor érdemes a következőkre koncentrálni: milyen hatása volt a provokatív beszólásoknak, mennyire volt képes az építő a beszólások hatása ellenére is befejezni a feladatot, és ki mit érzett a tevékenység különböző fázisaiban.

A tevékenység fő célja, hogy megmutassa, milyen gyorsan el lehet veszíteni a kontrollt egy olyan helyzetben, amikor valakit provokálnak. A résztvevők életéből vett példák átbeszélésén keresztül a moderátorok elmagyarázhatják, hogy senkinek nem kell felesleges stresszt elviselnie, elfojtania a haragját, vagy úgy tennie mintha mi sem történt volna. A moderátoroknak arra is érdemes felhívniuk a figyelmet, hogy mindenkinek fontos megértenie a saját haragjának a működését. A düh önmagában nem káros, de mindenkinek meg kell tanulnia, hogy hogyan engedheti ki, úgy, hogy ne okozzon sérülést saját magának, vagy másnak.

3. A düh megfigyelése

A gyakorlat minden része után érdemes beiktatni egy-egy megbeszélést, és akárcsak az előző esetben, ehhez a feladathoz is egy alapvető bizalom megléte szükséges a résztvevők között.

A résztvevők először összegyűjtik azokat a dolgokat, eseményeket, amik dühítik őket. Ezután megosztják ezeket a kiváltó okokat a többiekkel, majd felteszik maguknak a kérdést: hogyan jelenik meg a dühöm? A moderátorok ezt egy listával is segíthetik, amelyen dühöt kiváltó helyzetek szerepelnek. Emellett a résztvevők egy három erősségi szintet tartalmazó skálán jelölik, hogy mennyire tudják kontrollálni a megjelenő haragjukat. Ezután a düh átélése közben felmerülő gondolataikat rögzítik, a következő kérdések segítségével: Mit hallok a fejemben, amikor dühös vagyok? Mit tudok tenni azért, hogy ezt kézben tartsam?

Arra is van lehetőség, hogy a résztvevők először párban megbeszéljék a megküzdési stratégiáikat, mielőtt megosztanák azokat a teljes csoporttal. Végül készíthetnek egy listát a számukra bevált stratégiákról, amelyekre építhetnek a jövőben is.

4. Tudatos jelenlét

Amikor a gyakorlat kipróbálási szakaszban volt, a Ratolest Brno a résztvevők kezébe adott egy olyan eszközt, amely segíteni tud a tudatos jelenlét

megteremtésében. Ez egy egyszerű relaxációs és koncentrációs gyakorlat, amely a légzésre fókuszál és fejleszti az egyén képességét, hogy tudatos maradjon bármely szituációban, felismerje, hogy mi történik éppen és átgondoltan tudjon cselekedni. Egy olyan módszerről van szó, melyet a különleges katonai alakulatok, elit harcosok és a shaolin papok is szoktak használni bevetés előtt. Akár kihívásként is be lehet vezetni: vajon a résztvevők képesek-e három percen keresztül teljes kontrollt gyakorolni önmaguk felett? Vagy esetleg öt percig? Vagy netán egészen tíz percig? A technika akkor működik a legjobban, ha legalább három csoportalkalmon is gyakorolják.

Jó, ha a moderátorok bátorítják a résztvevőket, hogy minél többet gyakoroljanak, akár otthon, az iskolában vagy bárhol máshol, ahol szeretnének. A fejlődés bátorítása és az erre való reflektálás általában a pozitív viselkedés megszilárdulásához vezet.

Tapasztalatok és értékelés

1. Szerepjáték konfliktushelyzetekben

Ez a tevékenység nagyon függ a résztvevők élettörténetétől. Fontos, hogy a moderátorok megfelelő figyelmet szenteljenek az előkészítésnek, és a környezetet igazítsák a csoport igényeihez. A résztvevőknek megfelelő mennyiségű időre és a moderátortól érkező őszinte kíváncsiságra van szüksége ahhoz, hogy elő tudják hívni, és meg tudják osztani az emlékeiket. A legjobb eredményeket kis csoportban lehet elérni 4-6 résztvevővel, mivel így tudnak a legnyitottabbakká válni, és a leginkább bevonódni a szerepjátékba. A moderátorok is részt vehetnek a játékban, különösen olyan esetekben, amikor egy tekintélyszemély fontos szerepet játszik a történetben. Érdemes eljátszani egy helyzetet többféle módon is, hogy különböző stratégiákkal lehessen kísérletezni.

Minden résztvevőnek lehetőséget kell kapnia, hogy megtapasztaljon egy olyan stratégiát, amely különbözik a saját, megszokott reakciójától. Ennek

érdekében a moderátoroknak aktívan bátorítani kell a résztvevőket, hogy különböző stratégiákat próbáljanak ki.

2. Provokáció és dühkezelés

Elsődleges fontosságú, hogy minden csoporttag észrevegye, mikor van szüksége szünetre a szerepjáték közben vagy, hogy mikor érzi úgy, hogy már nem bír megküzdeni a helyzettel. Ha egy résztvevő kényelmetlenül érzi magát a provokációs folyamat közben, akkor egy moderátor átveheti tőle a szerepet. Ebben az esetben a többi moderátornak kell irányítania a reflexiót és bevonni a résztvevőket.

A reflexió a szerepjáték után különönösen fontos dolog és minden résztvevőnek elegendő időt kell hagyni rá. A moderátorok irányítják a folyamatot és figyelnek arra, hogy a résztvevőknek elég tere legyen megosztani a megéléseiket, miközben ezzel párhuzamosan reflektálnak az érzéseikre. A szabály, hogy tilos fizikai erőszakot alkalmazni szintén alapvető. Arra is kellő hangsúlyt kell helyezni, hogy jól el legyen különítve a provokációs játéktér és az általános csoporttér, és világossá tenni, hogy eltérő szabályok érvényesek az egyikben, mint a másikban.

3. A düh megfigyelése

Minden résztvevő elegendő időt és teret kell kapjon arra, hogy elgondolkodjon a saját düh érzete természetén és megjelenésén. A moderátorok különböző hívószavakat használnak, hogy beszélgetéseket kezdeményezzenek a tapasztaltakról. Hasznos, ha előre készülnek egy hívószó listával azok számára, akiknek nem sikerül a saját érzelmeiket, dühüket azonosítani. Ez különösen hasznos lehet fiatal résztvevők esetében. Az életkor és a készségek függvényében dől el, hogy mennyire mély beszélgetést lehet folytatni a düh tüneteiről ennek az intenzív feladatnak a résztvevőivel. Érdemes elmagyarázni, hogy hogyan működik a düh felerősödése. Ez azért fontos a résztvevőknek, mert segíti, hogy elgondolkozzanak a saját viselkedésükön és jobban megértsék azt.

A résztvevők gazdagíthatják és inspirálhatják egymást, ha megosztják a saját megküzdési stratégiáikat. Ha a folyamat lassan halad, akkor a moderátorok segíthetik azt a saját javaslataikkal is. Egy alkalom nem elég arra, hogy valaki megtanuljon a saját dühével boldogulni, ezért fontos, hogy miután a résztvevők kipróbálták a tanult stratégiákat a saját életükben, utána lehetőséget kapjanak arra, hogy reflektáljanak a tapasztaltakra. Ezért ez a tevékenység alkalmasabb olyan csoportok számára, akik rendszeresen találkoznak.

4. Tudatos jelenlét

Fiatalabb résztvevők esetén ez a feladat úgy működik a legjobban, ha kihívásként van felvezetve, mert így könnyebb a csoporttagok érdeklődését és motivációját felkelteni a gyakorlat elején. Érdemes nem relaxációs módszerként bevezetni a csoportban, mert fontos, hogy a résztvevőknek bármikor lehetősége legyen kiszállni a feladatból, vagy elhagyni a termet, különösen, ha úgy érzik, hogy nem tudnak már csöndben maradni. Ezt a feladatot lehet ismétlődően alkalmazni.

Átültethetőség

A jó gyakorlat nagyon jól használható az ifjúsági munkában. A jó gyakorlat kipróbálása folyamán a Ratolest Brno sikerrel átadta a módszert egy ifjúsági klubnak. Ugyan a klub környezete kevésbé strukturált, mint egy független szervezet pilot projektje, de sikerült a gyakorlatot megfelelően adaptálni a helyzethez, leginkább azért, mert a témája releváns volt a résztvevők számára, akik igen motiváltak voltak.

A Ratolest Brno szintén sikerrel adaptálta át a gyakorlat pilot projektjének azt a részét, aminek a során a résztvevők rendszeresen találkoztak, kétórás csoportalkalmakra, egy hétvégi szabadtéri tréning kereteire, ahol a hétvége legnagyobb részét a düh kezelésének témájára szánták. Nagyon hasznosnak bizonyult, hogy több időt lehet szánni ezekre a gyakorlatokra, különösen a provokációkkal kapcsolatos szerepjáték, és a megküzdési stratégiákkal való kísérletezés esetében.

Ha bármelyiket szeretnénk adaptálni ezek közül a gyakorlatok közül, akkor fontos szem előtt tartani, hogy mindegyiknek a legfontosabb része a reflexió, amely a résztvevők egyéni megéléseire alapoz. A moderátoroknak képesnek kell lenniük arra, hogy a csoporttagokat ösztönözzék a tapasztalataik kifejtésére, hogy segítő kérdéseket tegyenek fel nekik és támogassák őket a megfelelő következtetések levonásában, és végül, de nem utolsósorban abban, hogy felismeréseikre építve változtassanak a mindennapi életükön.

A megvalósítás feltételei

Időtartam

A legjobb ezeket a tevékenységeket két, egymást követő csoportalkalom során megvalósítani, de az időkeret változhat a résztvevők életkorától, a csoportdinamikától, a résztvevők számától, a beszélgetések hosszától és

a reflexió hosszától függően. A következő becsült időkereteket tudjuk adni irányelvnek a megvalósításhoz:

- Szerepjáték konfliktushelyzetekben(40-60 perc)
- Provokáció és dühkezelés (15 perc)
- A düh megfigyelése (30-40 perc)
- Tudatos jelenlét (5-10 perc)

Előkészületek:

- Szerepjáték konfliktushelyzetekben – a szituációs kártyák elkészítése, legalább résztvevőnként egy.
- Provokáció és düh kezelés – a teret két részre osztva kijelölni a játékteret
- A düh megfigyelése – kitöltendő feladatlapok előkészítése, javaslatokkal a düh megnyilvánulásának típusairól

Eszközök

- Provokáció és a dühkezelés– fa kockák, vagy bármilyen más olyan anyag, amiből a résztvevők tudnak építeni valamit
- A düh megfigyelése – előkészített feladatlapok

Trénerek

Két trénerre van szükség minden feladathoz, ha a csoporttagok nehezen koncentrálnak, akkor 3-4 tréner javasolt.

Résztvevők száma

3-10 (az összes tevékenység estében)

Igaz/hamis online

Ratolest Brno z.s.,
Cseh Köztársaság

Kulcsszavak

Közösségi hálózatok, átverés, online kommunikáció, biztonság, a közösségi oldalak veszélyei, anonimitás, igazságok és hazugságok

Célok

A jó gyakorlat célja, hogy segítse a résztvevőket abban, hogy megkülönböztessék a valódit a hamis online tartalomtól, valamint, hogy megértsék, miért jöttek létre a hamis tartalmak, és milyen elvek mentén tudják megfelelően beazonosítani őket. További cél, hogy a résztvevők megtanulják, hogyan tudnak megfelelően megjelenni az online térben (különösen a

közösségi oldalakon), valamint azt, hogy milyen következményekkel jár, ha információt osztanak meg magukról. A gyakorlat arra is felhívja a figyelmet, hogy milyen veszélyeket hordoz magában az online terekben létező anonimitás, és hogy milyen óvintézkedéseket szükséges tenni ehhez kapcsolódóan.

Célcsoport

Ennek a jó gyakorlatnak a célcsoportjai a serdülők és a fiatal felnőttek, különösen azok, akik használják a közösségi oldalakat.

A jó gyakorlat általános bemutatása

A jó gyakorlat több tevékenységből áll össze, amelyeket külön-külön is lehet használni, ha szükséges. A tevékenységek két fő kategóriába sorolhatók: megtévesztő tartalom azonosítása és hamis tartalom létrehozása. A következőkben ismertetjük ezeket a feladatokat:

1. Megtévesztő tartalom azonosítása

Képek

Ebben a feladatban a résztvevők olyan képeket nézegetnek, amiken valami szokatlan van. Néhány a képek közül hamis (képszerkesztő szoftverrel módosított), míg a többi valódi. A résztvevőknek az a feladata, hogy eldöntsék melyik eredeti és melyik nem. Ezt végezhetik egyéni, vagy csoportmunkában is, a fő hangsúly a résztvevők érvelésén van. A gyakorlathoz egy beszélgetés is tartozik arról, hogy hogyan lehet a manipulált képeket megkülönböztetni az igaziaktól. Ennek során szóljunk arról, hogy milyen mértékű módosításokat lehet végrehajtani egy képen és hogy a különböző kifinomult manipulálásoknak köszönhetően a megfelelő technika igénybevétele nélkül gyakran nagyon nehéz, vagy akár lehetetlen felismerni, hogy

melyik kép az eredeti és melyik hamisítvány. Ez az információ nagyon fontos ahhoz, hogy megfelelően lehessen elemezni, vagy megkérdőjelezni médiatartalmakat.

Szövegek

Hasonlóan a képek esetéhez, ennek a feladatnak a során is a résztvevők különböző szövegeket kapnak, amelyeknek egy része hiteles, egy része pedig hamis. Ideális esetben ezek a szövegek tartalmukat és formájukat tekintve is izgalmasak a résztvevők számára, nehézségük pedig illeszkedik a résztvevők életkori sajátosságaihoz.

A résztvevőknek közösen kell eldönteniük, hogy mely szövegeket tartják eredetinek és melyeket kitaláltnak. Ezen a ponton fontos felhívni rá a figyelmet, hogy manipulált szövegeket és képeket is lehet találni az interneten. Arról is érdemes beszélni, hogy mit gondolnak, miért ír valaki meghamisított szövegeket. Példaként lehet erre ismert médiaorgánumokat hozni, melyek hátsó szándékkal hamisítottak már meg médiatartalmakat azért, hogy több bevételt termeljenek, rágalmazzanak, feldicsérjenek egy politikust, elősegítsék egy vélemény vagy politikai álláspont terjedését, vagy hogy félrevezessék a nézőiket politikai előnyszerzés érdekében. Ha a résztvevőknek van saját tapasztalatuk manipulált vagy félrevezető médiatartalmakkal kapcsolatban- különösen az internetről vagy a közösségi média oldalakról, akkor bátorítsuk őket, hogy ezeket osszák meg a csoporttal, (amennyiben ezzel kapcsolatban nem érzik magukat kényelmetlenül).

Anyagok a megtévesztő tartalmak azonosításához (választható tevékenység)

Ha a résztvevők számára érdekes a téma, akkor érdemes olyan weboldalakat gyűjtetni velük, amelyekről a legtöbb hírhedt áltörténet származik, és elemezni velük ezeknek az igazságtartalmát. Az így gyűjtött tapasztalatokat ezután fel tudják használni ahhoz, hogy kritikai módon elemezzék az interneten található üzeneteket és meg tudják kérdőjelezni azok hitelességét.

Néhány ilyen weboldal Csehországban:

- https://manipulatori.cz/
- http://www.hoax.cz/hoax/
- http://nebudobet.cz/?cat=hoax

2. Hamis tartalom létrehozása

Ennek a gyakorlatnak a során a résztvevők megpróbálnak saját maguk hamis tartalmat létrehozni, hogy megtapasztalják, mennyire könnyű vagy nehéz úgy manipulálni valamit, hogy mások számára eléggé igazinak tűnjön. Azt is megtanulják, hogy milyen célokat szolgálhat egy ilyen hamis tartalom létrehozása, és hogy milyen hatása lehet egy megtévesztő produktumnak másokra.

Fotó

Az első fázisban a résztvevőket megkérjük, hogy készítsenek magukról néhány fotót – különböző módokon. Átlagban négy fotó elegendő. Az egyik fotót megtartjuk az „eredetinek", azaz egy olyan képnek, amin nem történt semmilyen módosítás. A többi fotót a résztvevők a saját fantáziájuknak megfelelően szerkeszthetik, amilyen különlegesre csak akarják. Bármelyik elérhető képszerkesztő programot lehet használni. Amikor a kísérleti fázisban volt a program, a Ratolest Brno a snapchat nevű mobilapplikációt és a filtereit használta, mivel ez egy felhasználóbarát program és jólismert volt a résztvevők körében. Az applikáció lehetővé teszi, hogy a felhasználók retusálják az arcukat, változtassanak a szemükön, orrukon, vagy szájukon, és hozzáadjanak olyan vonásokat, mint szívek, kutyafülek stb. Az eredmény akár egész máshogy is kinézhet, mint ahogy eredetileg a fotón szereplő személy.

Miután a résztvevők átszerkesztették és letöltötték az applikációról a fotóikat, akkor át lehet tölteni azokat PC-re vagy bármilyen más elérhető eszközre. Ezután a csoport tagjai összevetik a módosított és az eredeti fotókat

és közösen értékelik őket. Majd mindenki kiválaszthatja, hogy mely fotók tetszenek neki jobban és melyeket osztaná meg legszívesebben közösségi oldalakon. Végül minden csoporttag kinyomtatja azt a fotót, amelyik a legjobban tetszett neki.

Facebook profil

Minden résztvevő kap egy üres lapot, amely a Facebook profilját jelképezi. Kezdhetik azzal, hogy ráragasztják az előzőekben készített fotójukat, majd megtöltik a papírlapot a saját, kitalált tartalmaikkal. Javasolhatjuk, hogy úgy készítsék el a profiljukat, hogy a lehető legtöbb reakciót kapják majd rá. Azt, hogy ez mit jelent, negatív és pozitív módon is lehet értelmezni. A feladat megoldása során a moderátorok megkérdezik a résztvevőket arról, hogy hogyan lehet mások számára vonzó profilt készíteni. Valószínűleg felmerül majd az is, hogy milyen érzés a számukra hamis profilt készíteni és hogy vannak-e korábbi tapasztalataik ilyesmivel. Ezután közösen megnézhetjük, milyen figyelmet szentelt az adott profil készítője a részleteknek, illetve, hogy mennyire tűnhet hihetőnek a profil a látogatók számára.

Ahogy a feladat megoldása halad előre, a résztvevők lájkolhatják, vagy hozzászólásokat készíthetnek a profilokhoz tapadócédulák segítségével. Így a résztvevőknek lehetősége lesz arra, hogy megtapasztalják, hogy mások hogyan reagálnak az általuk készített tartalmakra. Ezt a részt csak akkor érdemes beletenni a gyakorlatba, ha a résztvevők képesek elfogadni más emberek véleményét, különösen, ha azok ellentmondanak az övéiknek, vagy negatívak. Ha egyértelmű, hogy a résztvevők képesek kezelni a konfliktusokat, akkor a moderátorok azt is megtehetik, hogy bevezetnek egy „troll" szerepet.

A troll feladata az lesz, hogy utálja az összes profilt. Ezt kifejezheti úgy, hogy negatív, vagy lekicsinylő megjegyzéseket tesz rájuk, kifejezetten személyeskedő stílusban. Miután a troll reagált több profilra, a csoporttagok megbeszélhetik, hogy estek nekik a negatív megjegyzések, vagy milyen

érzést keltett bennük az, hogy láttak másokat gúnyos kritikát kapni. Arra is lehet bátorítani őket, ha nyitottak rá, hogy osszák meg a saját, trollokkal kapcsolatos élményeiket, akikkel közösségi média oldalakon találkoztak. Fontos kiemelni, hogy a fiktív médiatartalomnak lehet következménye az alkotó és a befogadó számára is.

Ha a csoport összetétele és dinamikája megengedi, és nem áll fenn annak a veszélye, hogy valaki sérül, akkor van egy utolsó része is a gyakorlatnak, amit ki lehet próbálni a résztvevőkkel. Miután összegyűjtöttük az elkészült profilokat, a moderátor bejelenti, hogy mivel nyilvános az oldal, ezért bárki, aki látja, azt tehet vele, amit akar. Ezután a moderátorok azt is mondhatják, hogy valami olyasmit fognak tenni a profilokkal, ami kellemetlen lehet az alkotóik számára, például kiteszik egy bolt kirakatába, vagy elküldik a résztvevők szüleinek, barátainak stb. Általában ez egy olyan beszélgetéshez vezet, melyben a résztvevők kifejthetik, hogyan éreznék magukat, ha ilyesmi történne. Végül a moderátorok bevallhatják, hogy valójában nem terveztek visszaélni a profilokkal, csupán tanulságul szánták a résztvevők számára, hogy legyenek tudatában annak, hogy a tartalom, amit valaki kitesz a valós Facebook oldalára, szabad préda lehet rosszindulatú felhasználók számára, és a profilok gazdái már nem lehetnek hatással arra, hogy mi történik velük.

3. Konklúzió

Befejezésül a moderátorok összefoglalják az elvégzett gyakorlatokat. Hangsúlyozzuk ki azt, hogy mennyire relatív az igazság egy online kontextusban és hogy milyen fontos kritikusan szemlélni a média tartalmakat, valamint megfelelni az adatvédelmi irányelveknek. A Facebookhoz kapcsolódó feladat fő célja, hogy ráirányítsa a résztvevők figyelmét arra, hogy profiljaikkal más felhasználók visszaélhetnek, valamint az, hogy megtanítsa a őket arra, hogy hogyan módosítsák adatvédelmi beállításaikat úgy, hogy a személyes adataik védve legyenek.

Tapasztalatok és értékelés

Az első feladat (megtévesztő tartalom azonosítása) során a sztereotípiák és előítéletek témáival is lehet foglalkozni. Amikor a program kísérleti fázisban volt, a Ratolest moderátorai olyan helyzettel is találkoztak, hogy egy résztvevő a következő állítást használta érvként arra, hogy miért tartja az adott képet hamisnak: „ez a kép kamu, mivel egy cigány sosem tenne ilyet". Ez lehetőséget adott arra, hogy megvitassák a résztvevőkkel, hogy hogyan születhetnek sztereotípiák egyes tapasztalatainkból. Az ilyen megjegyzések arra is jók, hogy feltegyük a kérdést a résztvevőknek, vajon az ilyen típusú állítások megbízhatóan alkalmazhatók-e arra, hogy megítéljük egy média termék igazságtartalmát, illetve, hogy milyen más forrásokat hívhatunk segítségül erre a célra.

A második feladat (hamis tartalom létrehozása) során a fő téma az, hogy hogyan jelenítik meg magukat az emberek online. Kiderült, hogy sok résztvevő nem volt hozzászokva ahhoz, hogy módosítás nélkül készítsen fotót magáról. Kellemetlenül érezték magukat, ha a módosítatlan képeiket látták, és ezért helyettük inkább olyan fotókat választottak, melyeken valamilyen szűrőt alkalmaztak. Ez alapján kialakult egy beszélgetés arról, hogy hogyan érzik magukat a résztvevők a kinézetükkel kapcsolatban, és a moderátorok felhívták a résztvevők figyelmét arra, hogy a legtöbb filter beazonosításához, sőt, gyakran a leginkább közkedveltekhez, mindenképpen szükség van az eredeti fotóra is. A program kísérleti szakaszának alkalmai során vita bontakozott ki a megjelenéssel kapcsolatos normákról az online térben.

Átültethetőség

Ez a jó gyakorlat széles körben alkalmazható. Az első feladat különösen jól adaptálható a moderátorok szükségleteinek megfelelően. A terítékre kerülő képek, illetve szövegek választhatók a résztvevők demográfiai jellemzői, vagy a moderátorok által tárgyalni kívánt témák szerint. Javasoljuk, hogy a tartalom egy adott jelenségre fókuszáljon. A gyakorlatot fiatalabb résztvevőkkel is lehet alkalmazni (11 éves kor alatt), de ez esetben szükséges előre megállapítani, hogy a résztvevőknek vannak-e közös élményeik a közösségi oldalakkal kapcsolatban, hogy értik-e az ilyen platformok működésének alapjait, illetve, hogy ez a célcsoport használ-e közösségi médiát egyáltalán.

A megvalósítás feltételei

A csoportos megbeszélések nagyon lényegesek a feladatok végzése közben, és azok után is. A fókuszban annak kell állnia, hogy hogyan élik meg és értelmezik a résztvevők a szituációkat, amikkel találkoznak. Ha

lehetséges, a résztvevők tapasztalatait közvetlenül integráljuk be a feladatba, és ennek mentén döntsük el, hogy hogyan haladunk azzal tovább.

Kiemelten fontos, hogy a résztvevők behozzák a saját ötleteiket és elvárásaikat a csoporttevékenységekbe.

Időkeret

Első feladat (Megtévesztő tartalom azonosítása): 30-60 perc a résztvevők számától és attól függően, hogy mennyire érdekli őket a téma.

Második feladat (Hamis tartalom készítése): Körülbelül 120 perc. 30 perc a fotózásra, 20-30 perc a szerkesztésre, nyomtatásra, és a fotók elemzésére; 60 perc a Facebook profilok elkészítésére és ezek megbeszélésére; 10 perc konklúzió és értékelés

Előkészítés

Olyan képek és szövegek gyűjtése, melyek a résztvevők számára érdekesek lehetnek. A hamisak és az igaziak beazonosítása. A szövegek és a képek nehézségét jó a résztvevők sajátosságaihoz igazítani. Szükség van a fotószerkesztő programok vagy applikációk ismeretére is.

Eszközök

- kész képek és szövegek (hamisak és igazak);
- üres lapok;
- tollak és színes ceruzák;
- a PC/laptop és egy nyomtató;
- okostelefon vagy fényképezőgép;
- fotószerkesztő program vagy app;
- legalább két tréner, aki jól ismeri a módszert, vagy képzett a tevékenységek levezetésében;

Résztvevők száma

2-6 fő (életkor 11-18)

Milyen kontextusban próbálták már ki?

A Ratolest Brno rendszeresen alkalmazza ezeket a feladatokat az ifjúsági klub tagjaival (11-18 év közöttiek). A gyakorlatot akkor használják, ha a helyzet arra okot ad. Az ifjúsági klubba járó fiatalok gyakran beszélnek különböző kontextusokban közösségi média oldalakról, és azokról az igazságokról és hazugságokról, amikkel találkoznak az online térben.

Kiegészítő információk

A második feladat után érdemes megismételni az okokat, amiért a feladatot csináltuk. Fontos, hogy a résztvevők megértsék, hogy hogyan tudják jól kezelni a saját profiljaikat, ezért olyan lényeges, hogy ez a feladat is teljesen világos legyen a számukra. Érdemes néhány szünetet is beiktatni a feladat elvégzése közben (például, amikor a fotók letöltésére kerül a sor).

Ahhoz, hogy az adatvédelmi törvényeknek megfeleljünk, írásos beleegyezésre van szükség a résztvevőktől, hogy megőrizhetjük a róluk készült fotókat. Amennyiben ilyennel nem rendelkezünk, a feladat befejezése után törölnünk kell a fotókat.

Újságírói készségek

YMCA Dobrich,
Bulgaria

Kulcsszavak

Médiatudatosság, álhírek, digitális demokrácia, újságírói készségek a diszkrimináció és a gyűlöletbeszéd megelőzésére online és offline

Célok

Ennek a jó gyakorlatnak az a célja, hogy növelje a tudatosságot a serdülők, a fiatal felnőttek és a fiatalokkal foglalkozó szakemberek körében a média szerepével és termékeivel kapcsolatban, olyan jelenségeket illetően, mint például a gyűlöletbeszéd, a nacionalizmus, a diszkrimináció a rasszizmus, a homofóbia és hasonló kapcsolódó témák. Ezt úgy kívánja elérni, hogy újságírói készségekkel vértezi fel a fiatalokat és a fiatalokkal dolgozókat. Ennek eredményeképpen

a résztvevők szövegeket és PR anyagokat hoznak létre, valamint pozitív híreket terjesztenek a tolerancia növelése érdekében. Azáltal, hogy fejlődik a média- és íráskészségük, illetve, hogy tanulnak a gyűlöletbeszédről és a diszkriminációról online és offline, a kamaszok és fiatal felnőttek kritikai gondolkodási készségekkel gazdagodnak, illetve szélesítik a látókörüket a külföldi média tevékenységekkel és a médiának a nacionalizmusban játszott szerepével kapcsolatban.

Az álhírek „gyártása" és elemzése online eszközök és játékok segítségével felhívja a figyelmet azokra a veszélyekre, amiket a megtévesztő internetes tartalmak jelentenek. A megközelítés arra is megtanítja a résztvevőket, hogy hogyan különböztessék meg az álhíreket a valódiaktól. A jó gyakorlat növeli a tudatosságot és az aktivitást a fiatalok körében olyan témákkal kapcsolatban, mint a tolerancia, inklúzió – ideértve a részvételi médiaeszközöket is – a fiatalok szerepvállalása és az anti-diszkrimináció. Mindenekelőtt a gyakorlat nemcsak, hogy olyan készségeket kíván tanítani a fiataloknak, amelyek hasznosak lehetnek a számukra egész életük során, hanem érzékenyíti is őket arra, hogy hogyan néz ki az erőszak, a gyűlöletbeszéd vagy a diszkrimináció online és offline, és hogy mit lehet tenni ezek ellen.

Célcsoport

A jó gyakorlat megfelelően alkalmazható serdülőkkel és fiatal felnőttekkel. Korábbi újságírói tapasztalat előny, de nem kötelező, mivel a feladatok jól működnek tapasztalt és gyakorlatlan résztvevőkkel is. Az ajánlott életkor 12-23 év. Fiatalokkal dolgozó szakemberek számára is releváns.

A csoporttagok érdeklődésétől és hátterétől függően különböző verziókat lehet fejleszteni és alkalmazni a módszerből pl.: kezdő, középhaladó és haladó szintű csoportoknak szóló gyakorlatsorok. A feladatok közül néhány adaptálható más prevenciós programok számára is, amelyek nem a médiaműveltségre fókuszálnak, hanem inkább olyan témákra, mint a fiatalok szerepvállalása, demokrácia, közösségi média, digitalizáció, gyűlöletbeszéd, emberi jogok vagy diszkrimináció.

A jó gyakorlat általános bemutatása

A jó gyakorlat egy workshop-sorozatot és feladatokat tartalmaz a különböző médiatípusok, kommunikációs készségek alap- és haladó szintű újságírói tanulmányok területein. A feladatok között van cikkek tanulmányozása, írásos és szóbeli érvelési készségfejlesztés, illetve interaktív és versenyjellegű csoportfeladatok is. A résztvevők megtanulnak interjúzni és tudósítani, és lehetőséget kapnak arra is, hogy egymással készítsenek interjút. A CEE Prevent Net projekt keretében a gyűlöletbeszéd, a diszkrimináció és a nacionalizmus vannak a média szerepéről való tanulás fókuszában, így a fiataloknak lehetősége nyílik, hogy kifejlesszék az ellenállókészségüket például a köz-, illetve a magánmédia, a jobb-, illetve a baloldali média területeivel való ismerkedés során. A nemzeti kontextusokból származó tapasztalatok, példák és tudás (különösen, amikor a tanulási folyamat nemzetközi környezetben valósul meg) fontos értéket képviselnek a workshop számára, és számottevő tapasztalatcseréhez vezethetnek a különböző országokból jövő résztvevők között. A haladó szintű újságírás vitakészség fejlesztést is tartalmaz: a résztvevők kipróbálhatnak egy strukturált vitafajtát. Ez lehetővé teszi, hogy kritikusan gondolkodjanak, és megtanulják, mit jelent aktuális témákban vitázni, vagy hogy hogyan védjenek meg olyan álláspontokat, amiket nem feltétlenül éreznek a magukénak. A workshop azonnali és megfogható eredményeket hoz: interjúk, vizuális és írott anyagok formájában, amelyeket azután tovább lehet terjeszteni.

A résztvevők azt is megtapasztalhatják, hogy hogyan készülnek az álhírek. Kipróbálhatnak egy álhírekkel foglalkozó online játékot, és így játékosan tanulhatnak. A versenyszellem és a motiváció növelése érdekében a csoportot két csapatra lehet osztani, és a csoportvezető összehasonlíthatja a két csapat eredményeit, azaz a kapott „lájkokat" és „bevételt". A próbajáték során kiderül, hogy melyik csapat ügyesebb az álhír gyártásban, és miért. A játék után reflexió következhet, arról, hogy hogyan és miért terjedhetnek el az álhírek. A résztvevők megtanulják, hogy hogyan különböztessék meg a valóságos híreket és az

álhíreket, valamint a félretájékoztatást és a téves híreszteléseket. Az online játék után a résztvevők valódi és álhíreket kapnak az elmúlt 10 évből. Ezekre alapozva vitát generálhatunk arról, hogy vajon mely történetek igazak és melyek hamisak.

Az újságírással való kísérletezés során a serdülők és fiatal felnőttek jobban megérthetik, milyen szerepet játszik a média, és hogyan hat a társadalom gondolkodásmódjára, érzelmeire, viselkedésére és nézeteire. A megközelítés lehetőséget ad az önfejlesztésre is. A résztvevők felfedezhetik, milyen a kommunikációs stílusuk, hogy extrovertáltak vagy introvertáltak-e, és hogy milyen újságírói terület vagy pozíció illene hozzájuk a leginkább, amennyiben szeretnének ezen a területen elhelyezkedni. Ez egy interaktív módszertani megközelítés, amely a média szerepével foglalkozik, és összeköti azt a gyűlöletbeszéd, a nacionalizmus és a diszkrimináció témáival. Médiával való munkára, médiaelemzésre, rövid szövegek írására, szemantikai elemzésre, interjúkészítésre, alapvető tudósítói készségek megszerzésére, vita és íráskészség-fejlesztésre alapoz. A haladó szintű megközelítés betekintést ad a tényfeltáró újságírásba, a történetmesélésbe, a nyomtatott médiatanulmányokba, a műsorszolgáltatás, és az online média világába. Mindez gyakran azt eredményezi, hogy a résztvevők magabiztosabbnak érzik magukat, amikor írnak, interjút készítenek, vagy nyilvános beszédet tartanak.

Olyan gyakorlatokat is tartalmaz, amik a kommunikációs készségekre fókuszálnak, vagy arra, hogy a vizuális anyagok és elbeszélések hogyan hatnak az olvasók érzelmeire, illetve, hogy hogyan lehet különböző közönségeket hatékonyan elérni. Az általános cél, hogy növeljük a fiatalok ellenálló készségét az intolerancia különböző formáival (rasszizmus, szexizmus, homo és transzfóbia, idegengyűlölet stb.), illetve a csoportok elleni gyűlölettel és az intoleranciából fakadó erőszakkal szemben, ideértve az erőszakos extrémizmust is.

A serdülők és fiatal felnőttek könnyedén bele tudják képzelni magukat a riporterek helyébe, és azáltal, hogy alap újságírói készségeket szereznek, igazi változás történhet a viselkedésükben, ami megerősítő hatással lehet rájuk.

A jó gyakorlat konkrét eszközöket ad a résztvevők kezébe a fiatalok szerepvállalásának növeléséhez, és a gyűlöletbeszéd megelőzéséhez. Fókuszálhat általában a megelőzésre, vagy célozhatja kifejezetten a veszélyben levő kamaszokat vagy fiatal felnőtteket.

A módszer online és offline munkát is magába foglal. Alapja egy workshopsorozat, valamint olyan interaktív feladatok, amelyek önálló és csapatmunkát is igényelnek. Nincs rá szükség, hogy a résztvevők a workshopokra előzetesen készüljenek, de hasznos, ha van bennük érdeklődés, és rendelkeznek alapinformációkkal a médiáról és annak nemzeti környezetéről. Jó, ha tudnak a saját országukból, közösségükből példákat hozni.

Tapasztalatok és értékelés

Általában a serdülők és fiatal felnőttek jól reagálnak a hamis hírekkel foglalkozó blokkra. Sőt, a közönség általában a legtöbb gyakorlathoz tud kapcsolódni. A YMCA Dobrich által vezetett műhelyeken sok résztvevő beszámolt arról, hogy a

megszerzett készségek létfontosságúak a mindennapi életük szempontjából, mivel mindenki átlagosan legalább két vagy három (közösségi) médiaformában „újságírónak" tekinthető. A közösségi média felhasználóinak többsége képeket és információkat közöl eseményekről, és hozzászól különféle megosztásokhoz; ugyanakkor sok felhasználó aktívan törekszik követői és olvasó-, illetve nézőközösségének bővítésére. A nyilvános médiafogyasztás gyakran arra készteti az embereket, hogy trendi témákról és aktuális eseményekről számoljanak be. Az értékelési eredmények azt mutatják, hogy a fiatalok elismerik, hogy a megszerzett készségek alapvető fontosságúak a mindennapi életükben. Azok a résztvevők, akik tapasztaltak diszkriminációt korábban, arról számolnak be, hogy magabiztosabbnak, gyakorlottabbnak és sokkal ellenállóbbnak érzik magukat a veszélyeztetett vagy marginalizált serdülőket és fiatal felnőtteket fenyegető intoleranciával és erőszakkal szemben.

Átültethetőség

Ez a jó gyakorlat univerzális eszközként szolgálhat a médiában való jártasság és az újságírás iránti tudatosság növelésére. Ha egy konkrét téma megvitatására vagy egy diszkriminációval, rasszizmussal, homofóbiával vagy gyűlöletbeszéddel kapcsolatos prevenciós programon belül használják, hatékony eszköz lehet a diszkrimináció korai felismerésére. Mélyreható tanulási módszerként szolgálhat bizonyos témák körüljárásához, a tudatosság növeléséhez vagy a fiatalok szakmai felkészítéséhez is. Az újságírói készségek megszerzésével nemcsak gazdagodnak a tanulók, hanem konkrét munkaeszközt is kapnak ahhoz, hogy sikeresen megoldják egy adott ügy PR-ját vagy képviseletét.

A gyakorlat nagyon hasznos arra, hogy fiatal felnőtteket bevezessünk a demokrácia és a fiatalok szerepvállalásának megerősítése témáiba. Alkalmas gyermekekkel, serdülőkkel és fiatalokkal dolgozó szakemberekkel való munkára egyaránt, vidéki és városi környezetben is. Könnyen átadható, sokféleképpen hasznosítható és technológiai támogatás nélkül is megvalósítható. A megközelítés egyes részei – különös tekintettel a tudósításra, a hírlevelek írására, az események

megjelenítésére és az interjúzásra – önmagukban is megvalósíthatók ifjúsági csereprogramok és a képzések keretében. A jó gyakorlat lehetővé teszi a veszélyeztetett fiatalok számára, hogy elmondják a véleményüket aktuális témákról, vagy beszéljenek személyes problémákról. Javaslatokkal szolgál továbbá ahhoz is, hogy mely kommunikációs csatornákat, platformokat, és milyen üzeneteket használjanak az igényeik és véleményük megosztásának céljaira.

A jó gyakorlat megvalósításakor figyelembe kell venni a tanulók tehetségét és érdeklődését annak érdekében, hogy a tevékenység a résztvevők számára hasznos legyen, és az időt hatékonyan használjuk fel. Néhány figyelembe veendő készség az írás, a szerkesztés, a fényképezés, a digitális felhasználói készségek szintje, a kommunikációs készség, a közösségi médiához kapcsolódó felhasználói készségek szintje, vagy a korábbi újságírói tapasztalat. Ez utóbbi alapvető fontosságú a csoport és az egyes résztvevők újságírói kompetenciaszintjének megállapításához. Ha a csoportban van egy közösségi média „influencer", akkor fel lehet kérni őt, hogy ossza meg a többiekkel egyéni tapasztalatait és képességeit.

Alapvető fontosságú, hogy a hamis hírekkel való munka során figyelembe vegyük a résztvevők egyedi körülményeit. A szemléltetésre választott példáknak olyanoknak kell lenniük, hogy a résztvevők tudjanak hozzájuk kapcsolódni. Ha egy csoport rendkívül eltérő újságírói tapasztalattal rendelkező tanulókból áll, akkor felosztható egy kezdő és egy középhaladó kis csoportra. Ha a résztvevők jobban érdeklődnek a közösségi média iránt, akkor a gyakorlatokat úgy is alakíthatjuk, hogy jobban fókuszáljanak az online médiára. Ha a csoport elsősorban egy adott téma iránt mutat érdeklődést, mint például a sport, akkor szükség lehet további, mélyebbre menő vizsgálódásra is.

A megvalósítás feltételei

- Papír-írószerek: papír, flipchart tábla, tapadócédulák, tollak, táblához használható tollak, jegyzetfüzetek és kitűzők
- Jó, ha minden résztvevőnek van okostelefonja fényképezőgéppel és diktafonnal (például azért, hogy egymással interjúkat tudjanak készíteni).

- folyóiratok és újságok angolul (vagy bármilyen, a résztvevők számára érthető nyelven).
- A hamis hírekkel foglalkozó „Fake it to make it", azaz „Hamisítsd, hogy működjön" online játékhoz* internetkapcsolat szükséges. Ha van két számítógép, akkor az lehetővé teszi a csoport felosztását egymással versengő csapatokra.
- Internet-hozzáférés.
- Egy vagy két újságírói háttérrel rendelkező tréner.
- A csoportméret lehetőleg ne haladja meg a 16 főt, bár a gyakorlatok elvégzése nagyobb csoportokkal is lehetséges.
- A Powerpoint prezentációk használata megkönnyítheti a munkát és a jó gyakorlatok elmagyarázását.

Eszközök és tevékenységek

Ha a résztvevőkkel újságírói igazolványt készíttetünk, azzal különböző média típusokhoz adhatunk bevezetést.

Az egyik módja annak, hogy érzékenyítsük a résztvevőket a különféle nyomtatott médiatípusokra, ha különféle újságokat és folyóiratokat adunk a kezükbe, és megkérjük őket, hogy rendezzék őket kategóriákba. Ezután beszéljük át velük a típusok, mint például a bulvárlapok és napilapok közötti különbségeket. Alternatív megoldásként a résztvevők csoportosíthatják a médiatípusokat a fő érdeklődési kör / téma szerint, vagy az olvasói profilok stb. alapján. Ez a gyakorlat bevezeti a résztvevőket az alapvető íráskészségekbe.

Történetmesélés: Ez a gyakorlat azzal kezdődik, hogy megismerteti a résztvevőket az alapvető történetmesélési irányelvekkel és kérdezési technikákkal. Ezután minden résztvevőt kérjünk meg, hogy adjon ütős címet egy a szeminárium témájához kapcsolódó személyes tapasztalatához, pl.: megkülönböztetés az iskolában. Nagyon ajánlott iránymutatást adni a résztvevőknek arra vonatkozóan is, hogy mit tartalmazzon a történet.

* http://www.fakeittomakeitgame.com/

Ezután személyes interjúkat kell készíteni az élőkönyvtár módszerével.* Ez a feladat lehetőséget ad a résztvevőknek, hogy egy riporter és egy interjúalany bőrébe bújjanak. Ajánlott egy csoportos megbeszéléssel lezárni a feladatot.

Az online hamis hírek „Fake It to Make It", azaz „Hamisítsd, hogy működjön" című játék: Ez a játék megmutatja, hogy a hamis hírek miként működnek online, hogyan terjednek futótűzként a közösségi médiában. Az online játék egyénileg vagy csoportosan is játszható. Azáltal, hogy megtanítja, honnan erednek a hamis hírek, a játék eszközként szolgálhat ahhoz, hogy elmagyarázzuk, hogyan lehet ezeket beazonosítani, és hogy milyen alapvető iránymutatások teszik lehetővé az emberek számára, hogy utánanézzenek egy hír valódiságának.

Miután megmutattuk a valódi és hamis történetek gyűjteményét a résztvevőknek, megkérhetjük őket, hogy döntsék el, mely történetek valódiak és melyek nem, és a döntéseiket támasszák alá érvekkel. A legjobb, ha ezt a feladatot egy elemző beszélgetés követi, melynek során végigvesszük a felmerülő érveket.

A tényfeltáró újságírás példáinak közös áttekintése, és a sikeres tényfeltáráshoz szükséges készségekről szóló beszélgetés lefolytatása egyszerű módja annak, hogy a résztvevők érdeklődését felkeltsük a téma iránt.

Azáltal, hogy megkérjük a résztvevőket, hogy írjanak rövid történeteket egy előre megadott kommunikációs csatorna és közönség számára, lehetőséget kapnak egy kézzelfogható termék előállítására, amellyel kapcsolatban kikérhetik a társaik véleményét. A szöveg ezután szerkeszthető vagy elemezhető. A gyakorlat lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy egyéni és csoportmunkában is dolgozzanak és visszajelzést kapjanak a munkájuk minőségére.

A személyiségteszt hasznos eszköz lehet a standardizálható információk gyűjtésére a résztvevőktől. Emellett lehetővé teszi az önértékelést is, és segíthet beazonosítani, hogy az egyes tanulók milyen típusú személyiséggel rendelkeznek, pl. extrovertáltak vagy introvertáltak. Ezek a tesztek általában azt is megmutatják, hogy milyen az egyes résztvevők kommunikációs stílusa.

---

* http://www.fakeittomakeitgame.com/

Kibercserkész tréningprogram

Applied Research and Communications Fund (ARC Fund), Bulgária

Kulcsszavak

Online kockázatok és az internetes zaklatás megelőzése, felelősségteljes online viselkedés, kortárs oktatás, biztonságos internet.

Célok

A Kibercserkész tréningprogram küldetése, hogy létrehozzon egy közösséget kibercserkész gyermekekből, akik demonstrálják az öntudatos, felelősségteljes és biztonságos online magatartást, és népszerűsítik azt társaik körében. A jó gyakorlat célja sokrétű: hogy segítse a gyermekeket az internetes kockázatok felismerésében; hogy megküzdési stratégiákat adjon a kezükbe, arra az

esetre ha internetes zaklatással találkoznak; hogy tudatában legyenek annak, milyen erőforrásaik vannak a segítségnyújtáshoz és az esetek jelentéséhez; hogy tudjanak tanácsot adni társaiknak, abban, hogy hogyan kell cselekedni online incidens esetén; hogy tudják, hol találnak további információt és anyagokat az internet biztonságos használatáról; hogy megosszák a tudásukat társaikkal informális környezetben; és hogy hogyan szervezzenek tevékenységeket társaik számára az online biztonsággal és a megküzdési készségekkel kapcsolatos témákban. A jó gyakorlat a megelőzési stratégiákra, a figyelemfelkeltésre, valamint a biztonságos és felelősségteljes online viselkedés definiálására és alkalmazására összpontosít. Ez egyaránt növeli a gyermekek ellenálló képességét a csoportok elleni gyűlölet online megnyilvánulásaival szemben, és teszi képessé őket a gyűlöletbeszéd azonosítására, valamint arra, hogy tudják, hogyan kell ezekről hírt adni.

Célcsoport

A célközönség a bolgár iskolákban tanuló (5. évfolyam) 11-12 éves diákok. A jó gyakorlat ebben a korcsoportban minden gyermekkel alkalmazható, de a résztvevők kiválasztásakor olyan kritériumokat alkalmazunk, amelyek azokat az iskolákat helyezik előre, ahol a marginalizált társadalmi csoportok diákjai tanulnak. A jó gyakorlatot 2015. óta évente megvalósítják Bulgáriában. 2019. végéig több mint 1800 diák vett részt a program kétnapos képzésén. További 3500 gyermek (11–12 évesek) vett részt a bizonyítvánnyal rendelkező kibercserkészek által vezetett kortárs tréningeken.

A jó gyakorlat általános bemutatása

Mint fentebb említettük, a Kibercserkész tréningprogram küldetése, hogy Bulgáriában létrejöjjön a kibercserkész gyermekek és fiatalok közössége, akik demonstrálják az öntudatos, felelősségteljes és biztonságos online viselkedést, és népszerűsítik azt társaik körében. A bizonyítvánnyal

rendelkező kibercserkész olyan képzett diák, aki példát mutat a kortárs csoportján belül a biztonságos és felelősségteljes online viselkedésre, valamint tanácsot és javaslatokat tud nyújtani társai számára az online világhoz kapcsolódó kérdésekben. A kibercserkész rendezvényeket szervez és valósít meg az online biztonság megteremtése érdekében, mind a nagyközönség számára, mind a saját társai igényeinek megfelelően.

A program módszertana az autonómia és a tapasztalati tanulás elveire épül. A képzés két egymást követő napon 8-8 órán keresztül folyik.

A képzés első napján támogató környezetben és interaktív módszerek segítségével a résztvevők kihívások sorozatával küzdenek meg a fő online kockázatokkal, és azok leküzdésének módjaival kapcsolatban. Minden kihívás után a résztvevők átgondolják a tapasztalataikat és alkalmazzák azokat a következő kihívásnál.

A kiképzésben résztvevő kibercserkészek a következőkről tanulnak:

- Hogyan lehet leellenőrizni az újonnan megismert online barátokat, és megbizonyosodni arról, hogy nem hamis profilról ír-e valaki.
- Tipikus jelek, amelyek arra utalnak, hogy az új „barát” pedofil lehet.
- Hol és hogyan lehet jelenteni bármilyen aggodalmat keltő esetet.
- Hogyan reagáljon a zsarolásra vagy az internetes zaklatásra.

A képzés második napján a résztvevők alkalmazzák az újonnan megszerzett készségeiket, tudásukat, és a kibercserkész szerepét felvéve tanácsokat adnak a kortársaiknak, valamint nyilvános rendezvényeket szerveznek szimulált, kontrollált helyzetekben. A módszertan fejleszti a résztvevők kritikus gondolkodási készségeit, és a csapatmunkára való képességeiket. A kiképzésben résztvevő kibercserkészeket három kulcsfontosságú szerepre készítik fel szimulációk és beszélgetések segítségével:

- hogy példát mutassanak a biztonságosabb internethasználatra;
- hogy a társaikat segítésék tanácsadóként; és
- hogy felkeressék a társaikat és átadják nekik az ismereteiket.

Azok, akik sikeresen befejezik a programot, kibercserkész bizonyítványt kapnak. A bizonyítvány megszerzésén túl a képzésen végzett diákok részt vehetnek egy országos versenyben a többi kibercserkésszel, amelyen a feladat egy nyilvános rendezvény szervezése és lebonyolítása egy kortárs közönség számára a fő online kockázatokról és azok leküzdésének lehetőségeiről. A diákok kibercserkész-osztagokra bomlanak, amelyek egymás ellen versenyezve valósítják meg a projektjeiket. Egy speciális zsűri kiválasztja a három legjobb projektet, és díjat oszt az azok megvalósításában résztvevő kibercserkészeknek a *„Biztonságosabb Internet Napja"* eseményen, amit a rákövetkező év februárjában, Bulgáriában, Szófiában rendeznek meg. A versenyen túl a kibercserkész csapatokat meghívják a havonta szervezett játékos küldetéseken való részvételre, amelyek során tovább erősíthetik kibercserkész képességeiket.

Az összes olyan csapattal, amelyik sikeresen befejezte a képzést, zárt Facebook csoportokon keresztül kommunikálunk. Ezek a csoportok fórumként szolgálnak az új kockázatokkal, különféle kezdeményezésekkel, eseményekkel és a rendszeres megbízatásokkal kapcsolatos információk megosztására. A diákok a szüleik vagy a tanáraik fiókjain keresztül tudnak hozzáférést szerezni ezekhez a zárt csoportokhoz.

Tapasztalatok és értékelés

2018. végére körülbelül 65 bolgár városból több mint 1800 gyermek vett részt a programban, és további 3500 gyermek vett részt kibercserkész tevékenységekben és kezdeményezésekben. Az iskolák pozitívan értékelték a programot országszerte, és a részvételi kérelmek száma az elmúlt évben ennek megfelelően nőtt is.

A képzési program 9. helyezést ért el a 2017. decemberi Európai Bűnmegelőzési Díj versenyén. A programot kiválasztották arra, hogy képviselje Bulgáriát az Európai Bűnmegelőzési Hálózat (EUCPN) versenyében az online területen. A programot a „Jó gyakorlatok Konferencián" mutatták be,

amelyet az Európai Unió Tanácsának észt elnöksége szervezett Tallinban. Az EUCPN Titkársága és az értékelő bizottság e kezdeményezést olyan képzési programként ismerte el, amely növeli a megelőzés hatékonyságát, és elősegíti a bolgár forródrót segélyvonal és a rendőrség kiberbűnözési egységének munkáját, amelynek célja a gyermekek online szexuális kihasználásának megelőzése és felderítése.

Átültethetőség

A jó gyakorlat kitűnően átadhatónak bizonyult Bulgária kisebb és nagyobb városai esetében. 2015-ben kibercserkész képzéseket tartottak Szmoljanban, Vidinben, Kulában, Belogradcsikban, Bregovóban, Sumenban, Plevenben, Milkovitsában, Cherven Bryagban, Targovishteben, Popovóban, Antonovóban, Omurtagban és Golyamo Gradishte-ban. 2016-ban a tréningekre Bozhurishte-ban, Elena-ban, Aheloi-ban, Shabla-ban, Panagyurishte-ban és Stara Zagora-ban került sor. A program 2017-ben sikeresen folytatódott Pazardjikban, Szófiában, Orjahovóban, Svishtovban, Dalgopolban, Rakovskiban, Radomirben, Plovdivban, Elenában, Belozemben és Kiustendilben. 2018-ban Szófia, Plovdiv, Karlovo, Kalofer, Koprivshtitsa, Asenovgrad, Gorna Oryahovitsa, Kubrat, Jambol, Dobrich, Gotse Delchev, Breznitsa, Ruse, Shumen, Targovishte és Silistra gyermekei szerezték meg a kibercserkész bizonyítványt. A Kibercserkész Tréning Program ötödik évadát 2019 elején indították. Március végére 300 diák csatlakozott Axakoból, Szófiából, Popovicsából, Plovdivból, Elin Pelinből, Vratsaból, Montanaból, Yakorudaból, Septemvriből és Staro Oryahovoból a kibercserkész hálózathoz.

A programban van potenciál a nemzetközi szintű átadásra is, feltéve, hogy jól be lehet azonosítani a helyi sajátosságokat, és ezeknek megfelelő változtatásokat lehet eszközölni a megvalósítás során. A programot az ifjúsági munka kontextusában is meg lehet valósítani, valamint az eggyel fiatalabb, illetve eggyel idősebb korosztály körében (például 9-11 és 12-15 év

közöttiek) is. Végül, de nem utolsósorban a jó gyakorlatot bemutattuk a CEE Prevent NET projekt keretében 2019 júniusában a szlovákiai Ruzomberokban megrendezett Nemzetközi Nyári Iskolában is.

A megvalósítás feltételei

A kibercserkész program célközönsége elsősorban a 11–12 év közötti bolgár iskolások. A tréningek két napot vesznek igénybe, napi 8 órás időtartammal. Gyakorlati okokból a résztvevők száma képzésenként maximum 30 fő lehet. Három tréner vezeti a tréninget. A program keretében végzett tevékenységekhez felhasználható tananyagok nem nyilvánosak, de a következőket tartalmazzák:

- egy prezentáció, amely bemutatja a Biztonságosabb Internet Központot és általában a kibercserkész programot;
- egy, az online kockázatokkal kapcsolatos kvíz kérdéseket tartalmazó prezentáció;
- nyomtatott szöveg az internetes zaklatást bemutató példákkal a csoportokban végzett munkához; *
- a Facebook biztonsági beállításainak képernyőképeit tartalmazó kiosztható anyagok;
- diák, amelyek hamis híreket és megbízható médiainformációkat tartalmaznak a „Kékbálna”** kihívásról;
- videók és képek, amelyek példákat mutatnak a kibercserkészek tevékenységeire; és
- diák, amelyek információkat tartalmaznak a kibercserkészek online csoportjairól,és a kibercserkész versenyről.

---

* Itt ajánlott, hogy 4-5 fős csoportok dolgozzanak, de néhány feladathoz a teljes csoportra is szükség lehet (kb. 10 fő).

** 2017-ben hírek kezdtek megjelenni egy Kékbálna elnevezésű öngyilkossági játékról (BWC), amely valószínűleg Oroszországból származott. A sajtó széles körben beszámolt a játékról, amelyben a fiataloknak 50 egymást követő napon át kihívásoknak kellett megfelelniük, ami végül öngyilkossághoz vezetett. További információ a Kékbálna kihívásról a következő weboldalon található: https://www.betterinternetforkids.eu/bg/web/portal/home/-/asset_publisher/UkbOS3dmMlyU/content/id/1746696;jsessionid=EF7EA6CB608A40FA0BC44F85504C2B2A.

Mediáció és Resztoratív Gyakorlatok az Iskolában

Partners Hungary Alapítvány, Magyarország

Kulcsszavak

Társas-érzelmi tanulás, közösségépítés, alternatív konfliktuskezelés, iskolai erőszak, párbeszéd, vezetett beszélgetés

Célok

A mediáció egy alternatív módszer a konfliktusmegoldásra, melyben a két fél lemond a konfliktusról az együttműködés megteremtése érdekében, mindezt egy semleges harmadik fél – a mediátor – segítségével, aki megkönnyíti a felek közti kommunikációt. A folyamat során a résztvevők egyenlőek, tehát a mediáció eredményeként létrejövő megoldás minden résztvevő számára elfogadható. Ha így tekintjük, akkor a konfliktus

lehetőséget kínál a jó irányba való változásra, megújulásra vagy az egyensúly helyreállítására.

A mediációhoz hasonlóan az iskolákban alkalmazott resztoratív gyakorlatok visszaadják a konfliktusokat a résztvevőknek és helyreállítják a kibillentett egyensúlyt. A resztoratív modell célja egy támogató közösség létrehozása és a kapcsolatok megerősítése, ezáltal teret és lehetőséget teremtve a közösség számára, hogy figyelmeztesse egy tagját, mielőtt bajt okozna egy rossz döntésből eredően. Ha mégis incidens történik, feltéve, hogy adott a biztonságos tér és a nyitottság, a fókusz áthelyezhető egy megoldásorientált megközelítésre, vagy a kár kezelésének pozitív módjára. Amikor resztoratív gyakorlatokkal dolgoznak, az iskolai közösségek egy tanulási folyamaton mennek keresztül, és a közösségi gondolkodásmód általában a büntetésközpontú szemléletről a megoldásvezérelt, befogadó módra vált át.

Mindkét gyakorlat lehetőséget és platformot teremt a konstruktív párbeszédre, fejleszti az empátiát és elősegíti a szemléletváltást. Azáltal, hogy az iskolai közösségek tagjai átmennek ezeken a folyamatokon, elkezdhetnek közös pontokat találni, kapcsolatokat építhetnek, és megerősíthetik a közösségi kötelékeket, ami mind hozzájárul ahhoz, hogy megelőzzük, vagy csökkentsük az előítéleteket és a gyűlöletet.

Célcsoport

A mediációs és resztoratív gyakorlatok elsődleges célcsoportjai az általános és középiskolák közösségei, azaz a diákok és a tanárok egyaránt. A résztvevő diákok életkora 12-18 év közötti. A jó gyakorlat az összes az iskolában jelenlévő demográfiai csoport bevonásával működik, mivel ezek a gyakorlatok támogatják a sokszínűséget azáltal, hogy a különböző társadalmi csoportokat kölcsönösen érzékenyítik egymásra (pl.: a nem roma diákok jobban megértik a roma diákokat és fordítva).

A jó gyakorlat általános bemutatása

A mediáció úgy működik az iskolában, hogy a tanárok és a diákok számára interaktív, gyakorlatorientált képzést szervezünk, ezáltal lehetővé téve számukra, hogy mediátorokká váljanak a saját közösségükben felmerülő kérdésekben. A képzés után mentorációt kapnak a trénerektől, hogy segítsék őket a tényleges esetek kezelésében. Alternatív megoldás lehet a társ-mediátorral folytatott mediációs ülés, de ehhez tapasztalt mediátor alkalmazására van szükség.

A diák mediátorok feladatai a következők: mediációs eszközök (például nyitott kérdések, összefoglalás stb.) használata a konfliktusok azonosításához; a tanárok figyelmének felhívása olyan konfliktusokra, amelyek beavatkozást igényelnek; és mediációs ülések vezetése a tanárral közösen tanár-diák konfliktus esetén. Mediációs ülést akkor ajánlott tartani, ha érdekkonfliktus vagy érzelmi probléma van a háttérben, és mindkét fél egyértelműen jelzi hajlandóságát az említett konfliktus megoldására.

A tanárokat és a diákokat külön képezzük ki. A tanárok képzése három modulból áll: az első két modul három-három napig fut, az utolsó modul pedig fél nap alatt végezhető el. A diákok számára a kortárs mediátor képzést kétszer három nap alatt tartják. A Partners Hungary Alapítványnak (PHA) nagy gyakorlata van mediátor képzések tartásában. Egyszerre körülbelül 15-20 tanár és 15-20 diák képzését javasolják. Fontos, hogy az adott osztályból egynél több személy kapjon képzést. A képzéseken kívül ajánlott minden iskolában munkacsoportot létrehozni, amely rendszeresen (minden héten nagyjából két órát) ülésezik, hogy megbeszéljék a következőket:

- hogyan lehet megismertetni a mediációt az iskola közösségével;
- hogyan lehet megtalálni a releváns eseteket;
- ki mit csinál, ha találnak ilyen esetet; és
- hogyan lehet a legjobban megosztani az esetekkel kapcsolatos tapasztalatokat.

A resztoratív gyakorlatok bevezetése esetén a tanárok képzést kapnak, hogy képessé váljanak resztoratív körök* facilitálására. Ezután a körök beilleszthetők az iskola mindennapi életébe. A resztoratív körök sikeressége érdekében a tanárok mentorálást kapnak. Néhány, a resztoratív körökben megtanult és alkalmazott kommunikációs stratégia a következő: érzelmeket kifejező állítások és kérdések, aktív hallgatás, és a konszenzus területeinek keresése. A resztoratív tréning során a résztvevő tanárok először megismerkednek a megközelítés alapelveivel, majd a megoldásorientált resztoratív gyakorlatokkal. Ezek a megoldások a konfliktusok megelőzésétől a normák súlyos megsértésének kezeléséig terjedhetnek.

Háromféle resztoratív kör alkalmazható: proaktív körök, reaktív körök és resztoratív konferenciák. A tapasztalatok szerint a módszer akkor sikeres, ha a megtartott resztoratív körök 80%-a proaktív. A proaktív körök facilitálását nagyon könnyű megtanulni, és nem szükséges, hogy minden tanár minősített tréner segítségével sajátítsa el a módszert. A módszertan megosztható kollégák között és így gyorsan elterjeszthető egy intézményben.

A trénerek segíthetnek a körök facilitálásában, amennyiben szükséges.

A kipróbálási fázis során a PHF trénereit a Resztoratív Gyakorlatok Nemzetközi Intézménye (International Institute for Restorative Practices, IIRP) képezte, amely nemzetközi szinten képez resztoratív facilitátorokat.

Tapasztalatok és értékelés

2015. és 2018. között a PHF egy az Erasmus+ program által finanszírozott stratégiai partnerségnek volt a vezetője, melyben máltai és bolgár

* A kör egy sokféleképpen alkalmazható resztoratív gyakorlat, amelyet proaktívan lehet használni kapcsolatok kialakítására és közösségépítésre, vagy reaktív módon, arra, hogy incidensekre, konfliktusokra, illetve problémákra reagáljunk. A körök lehetőséget adnak az embereknek, hogy beszéljenek egymással és meghallgassák egymást egy biztonságos, tiszteletteljes és egyenrangúságra alapozó légkörben. Forrás: https://www.iirp.edu/defining-restorative/5-2-circles.

partnerekkel dolgozott együtt. A partnerség kidolgozott és a gyakorlatba ültetett egy modellprogramot az iskolai agresszió és zaklatás megelőzésére és leküzdésére, amit Magyarországon Szolnok három középiskolájában valósítottak meg. A modellprogram resztoratív gyakorlatokat és mediációt is tartalmazott. Az összes olyan esetben, amelyeknél kipróbálták a módszereket, a résztvevők javulást tapasztaltak. Az egyik esetben, amikor egy resztoratív konferencia segítségével foglalkoztak egy üggyel, az iskola el tudta kerülni, hogy a rendőrséget is be kelljen vonni, és senkit sem zártak ki az iskolából. Az összes érintett tanár beszámolt arról, hogy kommunikációs készségeik javultak, és empatikusabbak lettek.

A PHA-nak az volt a tapasztalata, hogy a mediáció előítéletek vagy kiközösítés esetén is segíthet. Az egyik esetben, amikor a PHA egy iskolában mediált, a diákok kiközösítettek egy roma lányt, mondván, hogy szaga van. A lány ugyanakkor zavarta az órai munkát. A mediációs folyamat során kiderült, hogy a lány apja dohányzott abban a szobában, ahol ő este tanult. Az ügy megoldódott, a lány és az osztálytársai közelebb kerültek egymáshoz, miután mélyebben megértették egymás szempontjait.

Átültethetőség

A PHF számos programot valósított meg, melyek során mediátorokat képzett a polgári, igazságügyi és üzleti szektorokban. Olyan projektjei is voltak, amelyek célja a mediációs gyakorlatok intézményi kultúrába való beépítésének megkönnyítése volt. A Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács támogatásával a PHF 2010-ben, 2011-ben és 2012-ben közösségi mediációs programokat folytatott a fiatalok és velük dolgozó szakemberek alternatív konfliktusmegoldási módszerekben történő képzésére, hogy segítse a fiatalkorú bűnözés megelőzését. 2011-ben a PHA húsz szakember számára tartott mediációs képzést a szolnoki szociális és civil szektorból. A helyi önkormányzat erőteljesen támogatta ezt a kezdeményezést, és ők később tagjai lettek a PHF mediációs ügynökségekből szervezett hálózatának. Azóta hivatalosan

nyújtanak mediációs szolgáltatást. A fentebb már említettek szerint a PHF a 2015. és 2018. közötti Erasmus + KA2 projekt részeként mediációs és resztoratív gyakorlatokat valósított meg középiskolákban.

A mediáció és resztoratív gyakorlatok iskolai megvalósítása során az egyik fő kihívás, amellyel a PHA szembesült, az, hogy a tanárok időt találjanak, amit ezekre a tevékenységekre tudnak szánni. Az is kiderült, hogy nehéz a szemléletmódjukat átváltani a pusztán kényszerítő intézkedések végrehajtásától a támogató vagy helyreállító lépések megtételére. Másrészt a diákoknak nehézségeik voltak azzal, hogy megnyíljanak a tanáraik előtt, mivel sokan nem voltak biztosak abban, hogy megbízhatnak-e tanáraikban ilyen helyzetekben. Egyik szereplő sem volt otthon abban, hogy strukturált párbeszédekben vegyenek részt, így nehéznek bizonyult annak megértetése, hogy miért szükségesek ezek a beszélgetések. Általában kihívást jelent, hogy megszerezzük a résztvevők hajlandóságát, még mielőtt megtapasztalják a mediáció vagy a resztoratív tevékenységek pozitív hatásait.

A megvalósítás feltételei

Alapvető fontosságú az iskolavezetés támogatásának megszerzése a mediációs vagy resztoratív gyakorlatok bevezetéséhez az intézményükben. Ez azért szükséges, mivel az, hogy elegendő idő legyen a tevékenységekre, hogy legyen egy helyiség, amelyet a résztvevők használhatnak az ülésekhez, és hogy a tanárok munkája el legyen ismerve, mind a gyakorlat sikerének előfeltételei. Az iskolaigazgatás támogatása elősegíti a pozitív fogadtatást a tanárok részéről is, és biztosítja, hogy az iskola diákjai tájékoztatva legyenek a kapcsolódó eseményekről. Intézményi támogatással a mediáció és a resztoratív gyakorlatok beilleszthetők az iskola pedagógiai tantervébe, ezáltal elősegítve a módszerek fenntartható és rendszerszintű alkalmazását.

Szülői engedély szerzése szükséges.

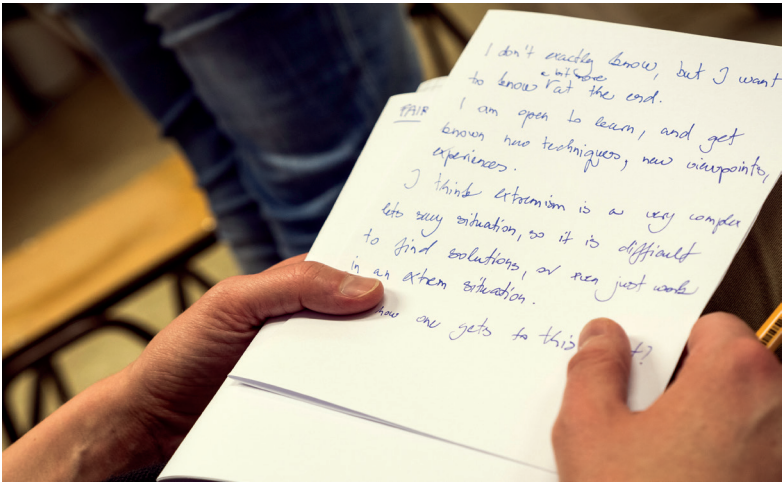

A tréningek megtartásához egy mediációban, illetve resztoratív módszerekben képzett trénerre van szükség, ha kevesebb, mint tizenöt résztvevő van, és kettőre, ha nagyobb a csoport. A képzés utáni mentorálás nagyon ajánlott, mivel a résztvevőknek általában sok kérdésük van a jó gyakorlat megvalósításának kezdetén.

Eszközök és tevékenységek

Az alkalmazott resztoratív körök típusai:

- A proaktív körök a gondolatok és érzések megosztására összpontosítanak a közösségben, és megkönnyítik a közösségépítést, miközben ezzel egyidejűleg megelőzik a lehetséges konfliktusokat vagy problémákat. Könnyen integrálhatók a diákok mindennapi életébe. Használhatók a diákokkal való kapcsolatteremtésre a nap elején vagy végén, közös normák létrehozására, a közös kérdések megvitatására stb. Időtartam: 15-20 perc, része lehet az osztályfőnöki órának.

- A reaktív köröket akkor jó használni, ha incidens történt, de nem világos, hogy ki az elkövető. Lefolytatható tanárok, hallgatók vagy szülők részvételével.
  Időtartam: egy vagy két, 45 perces foglalkozás.

- A resztoratív konferenciákat akkor lehet a legjobban alkalmazni, ha egyértelmű, hogy ki az elkövető, és hajlandó részt venni a folyamatban. Ez a legritkábban alkalmazott és leginkább formális kör. A kör során a facilitátor kérdéseket tesz fel arról, hogy mi történt, és minden résztvevőnek lehetősége van kifejezni az érzéseit és gondolatait. A kör formális jóvátételi megállapodással érhet véget.
  Időtartam:
  - egy órás előkészítő interjú minden résztvevővel. Ebbe beleértendő mindenki, akit érintett az esemény (a szülők is), és arra szolgál, hogy egyértelmű elvárásokat és célokat fogalmazzon meg a kör számára
  - Körülbelül három óra hosszúságú maga a konferencia.

Mediációs munkamenet:

Az iskolákban zajló mediációs munkamenet időtartama kb. kilencven perc. Esetenként legfeljebb két ülést tartanak. Ha a folyamat végére a felek megállapodásra jutnak, akkor megegyezhetnek azzal kapcsolatban is, hogy hogyan és mit kell arról kommunikálni az osztály többi tagjával. Ha konfliktus merül fel egy tanuló és az osztály többi része között, akkor az osztályt egy diák képviseli a mediációs ülés során a hatalmi egyensúly megtartásának érdekében.

Filozófia a szélsőséges nézetekkel való megküzdéshez (P4CE) eszköztár/Vizsgálódó közösségek (CoE)

A P4CE Konzorcium*, Lengyelország

Kulcsszavak

filozófia, párbeszéd, megelőzés, demokratikus megközelítés, módszer, eszköztár

* Ezt a módszert és gyakorlatot a P4CE (Philosophy for Challenging Extremism) A szélsőséges nézetekkel való megküzdés filozófiája projekt részeként dolgoztuk ki az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával (2017-1-UK01-KA201-036831) az alábbi intézményekből alakult konzorcium számára: Liverpool World Centre, UK; Anthropolis, Magyarország; Institute of Global Responsibility, Lengyelország; Radnóti Miklós Iskola, Magyarország; Klonowic Iskola, Lengyelország; és a svédországi Nykoping önkormányzatának oktatási főosztálya.

A tanárképző szakemberek – ez magába foglalja az oktatás minden szintjén tevékenykedő tanárokat, akik civil szervezeti háttérrel is rendelkeznek és a formális illetve az informális oktatásban is működnek-együttes munkájának köszönhetően a projekt befejező szakaszában a The Anti-discrimination Education Association (TEA) is szervezett két webinárt, hogy biztosítsa egy széles oktatási szakemberekből álló célközönség elérését. Ezeken bemutatták a jó gyakorlatot és prezentálták a programban résztvevő tanárok néhány esettanulmányát. A fenntarthatóság érdekében a TEA a Liverpool Centre-rel és más partnerekkel közösen népszerűsíti a CoE módszerét az Intercap projekt keretei között. A projektről további információk és anyagok a https://developtogether.eu/en/. internetes oldalon találhatók.

Célok

A filozófia a szélsőséges nézetekkel való megküzdéshez elnevezésű projekt (P4CE) fő célja a megelőzés. A projekt során olyan ellentmondásos témák kerültek megvitatásra, mint például az extrémizmus vagy a radikalizmus, a csoportos vizsgálódás módszerét alkalmazva, magyar, lengyel és svéd partnerek részvételével. A szélsőséges, radikális nézetek megvitatásához a tanárok először megismertetik a diákjaikat a csoportos vizsgálódás (CoE) módszerével. A CoE módszer filozófiai párbeszéden alapszik, melynek során az egyes eseteken, szituációkon túllépve alapvető értékeket, illetve elvont fogalmakat beszélünk meg. Ezek az eszmecserék lehetővé teszik, hogy a résztvevők tágítsák a látókörüket, új perspektívákkal ismerkedjenek meg, új vita – illetve érvelési módokat sajátítsanak el.

A CoE olyan gyerekek, illetve demográfiai csoportok számára teremt alkalmat arra, hogy hallassák hangjukat, akiknek erre egyébként nem lenne módjuk. Az a lehetőség, hogy vitákat vezethettek, és ráhatásuk volt a vita kimenetelére is, különböző életkorú, társadalmi- és földrajzi hátterű gyerekcsoportok számára azt jelentette, hogy az ő véleményük is számít. Bármilyen témával kapcsolatos vita esetén alapvető fontosságú, hogy minden jelenlévőt egyformán vonjunk be és értékeljünk a folyamatban. A módszernek mindig inspirálónak kell lennie, hogy a vitapartnerek szívesen kapcsolódjanak be, de mindenekelőtt érezzék magukat biztonságban.

A résztvevők minden alkalommal egy reflexiós és önfelfedezési mintát követnek és minden újabb alkalom fejleszti a képességüket arra, hogy reflektáljanak a saját viselkedésükre. A tanulók célja, hogy megértsék, véleményük, látásmódjuk szélsőségesnek tekinthető-e. Ugyanakkor fejlesztik kommunikációs, érvelő és empatikus képességüket is, mindez sokat segíthet a vitatható, illetve szélsőséges magatartások kontrollálásában.

Célcsoport

A CoE célközönsége a 7-14 éves korosztály, akik formális körülmények között, iskolai környezetben találkoznak ezzel a programmal.

A jó gyakorlat általános bemutatása

A CoE módszer biztonságos körülményeket teremt arra, hogy ki-ki az ellenvéleményét is nyugodtan kifejthesse. A csoportok kérdéseket tesznek fel, és közös elemzés, vizsgálódás és reflexiók révén jutnak el a válaszokig. A csoport közös felelősséget vállal a gondolkodási folyamatban, döntéseiket pedig szavazással hozzák meg. Ez a közös felelősségvállalás olyan elvont fogalmak elemzésére, filozófiai témákra és értékekre is kiterjed, amelyek az egyes csoporttagok személyes tapasztalatai alapján merülnek fel. A közös vizsgálódás célja nem az, hogy megtalálják az egyedüli „helyes" választ, hanem az, hogy alaposan feltárják az adott témát. A vita végén jellemzően további kérdések is felmerülnek, melyek a résztvevőket további gondolkodásra késztethetik.

A módszer eredete az ókori görög filozófiáig, Szókratész dialógusáig nyúlik vissza. A „Filozófia gyerekek számára" elnevezésű módszert eredetileg Matthew Lipman dolgozta ki az USA-beli Montclair State University-n 1974-ben, melyet azután Dewey fejlesztései inspiráltak tovább, amit Pierce elgondolásaira alapozott a csoportos vizsgálódásról. A SAPERE UK, egy az Egyesült Királyság-beli alapítvány szerint, mely népszerűsíti és képesítést ad a fent említett módszerből, a vizsgálódásnak tíz tipikus szakasza van.

Ezek a következők:

1. Felkészülés
2. Prezentálás
3. Gondolkodási idő
4. Beszélgetés
5. Megfogalmazás
6. Megosztás
7. Kiválasztás
8. Nyitó érvek
9. Kifejtés
10. Záró érvek

Mivel a módszer lényeges vonása, hogy nem konfrontatív, a tanárok vagy a facilitátorok ilyen módon kezelhetik a leghatékonyabban a vitákat kiváltó témákat. A résztvevőket és a diákokat a módszer arra bátorítja, hogy ne konfrontációval, hanem érveléssel keressenek megoldást a problémáikra. A konfrontáció ugyanis bizonyítottan kontraproduktív és ártalmas, amikor nehéz vagy vitás kérdésekről van szó.

Mivel a módszer nem konfrontatív, a tanárnak, illetve a facilitátornak viszonylag könnyebb beszélgetést kezdeményeznie, egyéni nézetek, ellenvélemények megfogalmazására késztetni az egyes résztvevőket és közben megtartani a vélemények biztonságos megfogalmazásához szükséges teret. Ez a módszer nemcsak a különféle eltérő nézetek megosztására ad lehetőséget hanem ellentmondásos témák megvitatására, elemzésére, sőt megkérdőjelezésére is felbátorítja a diákokat. *

Tapasztalatok és értékelés

A CEE Prevent Net lengyel konzorciumi tagjának, a TEA-nak, pozitív tapasztalatai vannak a CoE módszer alkalmazásával kapcsolatban mind felnőttekkel, mind tanárok és trénerek felkészítésében. A CoE módszer előnyére változtatja meg a csoportdinamikát, a hatalmi viszonyokat az osztálytermekben és a felnőtt csoportokban is, azáltal, hogy több felelősséget ad a csoportnak és a tagok inkább magukénak érzik a folyamatokat.

Azok az oktatók és trénerek, akik ismerik és gyakorolják ezt a módszert, különösen jó tapasztalatokat szereztek diákcsoportokban olyan témák feldolgozásakor, mint például a migráció, a társadalmi nemek vagy az

---

* Az alábbi oldalakon található további információ a témáról. Eszközkészlet tanárok számára: A szélsőségek kezelésének filozófiája http://liverpoolworldcentre.org/wp-content/uploads/2019/09/Philosophy for Challenging Extremism Toolkit pdf
Két webinárium lengyel és angol nyelven összegzi a jó gyakorlatot és a projektben résztvevő tanárok esettanulmányaiból is közread néhányat, link az angol nyelvű szemináriumhoz: https://www.youtube.com/watch?v=8oAwjOlqYdw&list=PLU_f6JHM7CI3EqVa8Pkq66S_JTkZBmdm2&index=9

erőszakos viselkedés kérdése (például az iskolai zaklatások). Sok kamasz számára különösen lelkesítő volt az a körülmény, hogy nem egyetlen jó választ kellett megtalálniuk, hanem különféle gondolkodásmódokkal ismerkedhettek meg, illetve megtapasztalhatták a véleménykülönbségeket is. Annak a ténynek a felfedezése, hogy az emberek különböző módon gondolkodnak, nagyon kedvező hatást váltott ki, és elősegítette annak elfogadását, hogy a sokféleség érték lehet. Az irányított beszélgetések meglehetősen strukturáltak és békés hangulatúak voltak, ami annak tulajdonítható, hogy általánosabb filozófiai kérdések merültek fel, mint például: Miért félünk a másságtól? Hogyan éljünk túl ebben a nagyon egyenlőtlen világban? Hogyan tudom a szólásszabadság jogát érvényre juttatni? Mi a különbség az igazságosság és az egyenlőség között?

Átültethetőség

A TEA szemszögéből a CoE módszert alkalmazó tanárokkal dolgozni nem könnyű, mert a lengyel iskolarendszer mereven szabályozott, a tudást fontosabbnak tartják a tanulási folyamatnál. A tanároknak tetszik ugyan a módszer, de az időkorlátozás és kontrollproblémák miatt nem hiszik, hogy megvalósítható lenne. Az utóbbi nehézség abból ered, hogy a tanárnak nincs ráhatása arra, hogy a csoport végül mit dönt, miről akarnak vitázni, és a pedagógusoknak nincsen kellő képzettségük, illetve képességeik arra, hogy úgy irányítsanak egy beszélgetést, hogy ne mondják el a saját véleményüket.

Az Institute of Global Responsibility (IGO) olyan anyagokat hozott forgalomba, amelyek több lépésre osztják a módszert, hogy összhangba hozzák azt az időkeretekkel és a tanárok elvárásaival. Ennek az a célja, hogy a módszer elérhetővé váljon az iránta érdeklődő tanárok és iskolák számára. Végsősoron a teljes CoE módszer bevezetésére kevés a lehetőség, mert a legtöbb tanár túl megterhelőnek tartja. Azok a visszajelzések és értékelések, amiket a TEA a saját CoE módszerrel végzett munkája után kapott,

arra utalnak, hogy a tanárok mintegy 80 százaléka próbálta ki legalább a módszer egy részét, és mindössze 25 százalékuk vezette végig az egész folyamatot.

A módszerben nagy lehetőségek rejlenek a felnőttekkel való alkalmazás területén is, de ennek a kötetnek a közléséig a CoE módszer kipróbálása felnőtteknél még nehezebbnek bizonyult, mint a serdülőknél, mert ők nehezebben tudták követni a szabályokat, illetve a vita struktúráját. Egyes csoportok nem jutottak el egy világos válaszig, mások időpocsékolásnak tartották a beszélgetést, megint mások azért nem találták hasznosnak, mert a folyamat nem végződött egy összefoglalással vagy közös megegyezéssel.

Ahhoz, hogy a módszer sikeresen átadható legyen, olyan rugalmas és tapasztalt CoE és P4C trénerekre van szükség, akik már sokféle csoporttal dolgoztak. A sikeres alkalmazás azon is múlik, hogy gondosan megtervezett nyomonkövetés is történjen, melynek során lehetőséget kell teremteni a tervek, a különböző forgatókönyvek, és a csoportviták vezetésekor végzett reflexiók átbeszélésére.

A megvalósítás feltételei

- A tanárnak vagy nevelőnek legyen kellő tapasztalata a CoE, a P4C vagy bármelyik másik filozófiai vizsgálódás alkalmazásában.
- 6-28 főből álló csoport (minél nagyobb létszámú a csoport, a TEA annál több szabály betartását javasolja, pl.: hogy az egyes hozzászólók csak meghatározott ideig beszélhetnek, azután át kelljen adniuk a szót).
- A teremben a székek kör alakban legyenek elhelyezve.
- A vita időtartama 45-90 perc legyen. A tényleges időtartam a létszámtól és a csoportdinamikától függ.
- A facilitátor készítsen elő megfelelő vitaindító anyagot.
- Álljon rendelkezésre kellő mennyiségű papír, tapadócédula és filctoll.

Ha ellentmondásos téma kerül napirendre, a facilitátornak jó néhány dolgot előre végig kell gondolnia. Ezek az alábbiak:

- fel kell mérni a tanár tudatosságát és önreflexiós képességét
- alaposan fel kell tárni és meg kell érteni az adott témát, és azt is, milyen nehézségekre lehet majd számítani majd a tárgyalásakor
- ismerni kell az adott osztály csoportdinamikáját és az iskolai környezetet
- jártasnak kell lenni különféle tanítási technikákban, stílusokban
- elő kell segíteni a megfelelő légkör kialakulását az osztályban ugyanakkor támogatni kell a demokratikus iskolai kultúrát
- meg kell ismertetni a tanulókat a keretekkel, és a stratégiákkal, amiket használni fognak
- a facilitátor tartózkodjon attól, hogy magára vállalja a mindentudó szakértő szerepét
- ki kell képezni a tanulókat arra, hogy felismerjék az elfogultságot
- gyakorlattal kell rendelkezni viták tervezésében és hatékony levezetésében
- be kell vonni más érintetteket és tanárokat is

Érdekképviseleti ajánlások*

Miért fontos az érdekképviselet?

Az ifjúság és az oktatás kiemelkedően fontosak a modern társadalmak jövője szempontjából. Szükséges hozzá, hogy az emberek figyelmesen és türelmesen beszéljenek egymással, mert ezt jelenti a társadalom valójában. A CEE Prevent Net projekt ezért mindenekelőtt a párbeszéd és az együttműködés előmozdítását célozza meg az összes szereplő között, a politikai spektrum valamennyi szegmensében Közép- és Kelet-Európában, a következő pártok feletti célokkal kapcsolatban: gyermekek, serdülők és fiatal felnőttek védelme; jólétük biztosítása; és képességük fejlesztése arra, hogy maguk határozzák meg a jövőjüket. A projekt ezért hangsúlyt helyez az érdekképviseletre és a pártok közötti párbeszédre. Ebben az összefüggésben a projekt konzorcium egy tanulmányt tett közzé, amely képet ad az ifjúsági ügyekben folytatott érdekképviseleti tevékenységekről és lehetőségekről. Bulgáriában, Németországban és a visegrádi országokban (Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia).

* Ajánlások az ifjúság intoleranciájának, diszkriminációjának és csoportok elleni gyűlöletének megelőzésére irányuló érdekképviseleti munkához. Ez a fejezet összefoglalja a CEE Prevent Net következő tanulmányának eredményeit: "Advocacy to Prevent Intolerance, Discrimination and Group-focused Enmity of Youth in Bulgaria, Germany and the Visegrad Group" 2019. október (lásd: http://ceepreventnet.eu/files/Publications/ Regional%20Report%20Final_web%20version.pdf).

A fő cél itt a sikeres kommunikáció és együttműködés lehetővé tétele a fiatalok, a fiatalokkal a terepen dolgozó szakemberek, az oktatási szakemberek és a kapcsolódó érdekképviseleti szereplők, valamint az érintettek széles köre között, ideértve a kormányzati szerveket. Ezenkívül elő kell mozdítani és fejleszteni a fiatalok potenciálját, és megerősíteni ellenálló képességüket a mai kihívásokkal szemben, különösen az intolerancia, a diszkrimináció és a csoportok elleni gyűlölet tekintetében. Ez magában foglalja a fiatalok kommunikációs és érdekképviseleti készségeinek megerősítését is. A tolerancia és a párbeszéd elősegítésével foglalkozó összes helyi érintett bizonyos mértékben önmagától válik a tolerancia és az ifjúság ügyének képviselőjévé, egyes helyzetekben pedig a fiatalok maguk lesznek azok, akik vállalják ezt a szerepet.

Az érdekképviselet alapelvei

A jól átgondolt, koherens és hatékony érdekképviselet számos alapelvet követ. Ide tartoznak például: annak a megértése, hogy milyen fontos az erős, egyéni, személyes kapcsolatok kiépítése; a bizalom megnyerése és megtartása; az informális csatornák és az interperszonális kommunikáció olyan etikus módon történő használata, amely magas szintű átláthatóságot biztosít, és nem idegeníti el a hivatalos közigazgatási és kormányzati szerveket. Ezért a bizalmat szisztematikusan kell kiépíteni úgy, hogy kapcsolatba lépünk a szervezet számos tagjával, és az alulról építkező stratégiát követjük. Ez azt jelenti, hogy a lehetséges együttműködési feltételeket először az alacsony vagy középszintű tisztviselőkkel kell átbeszélni, akik közelebb vannak a hétköznapi polgárok ügyeihez, és ennélfogva politikailag kevésbé motiváltak, gyakorlatiasabbak és célorientáltabbak. Ennek megfelelően hasznosabb az is, ha nem a nemzeti, hanem a helyi és közösségi szintű intézkedésekre összpontosítunk és egy adott közösség polgárainak valódi és nyilvánvaló szükségleteire koncentrálunk, ahelyett, hogy általános politikai célokat propagálunk, mivel ezek az eljárások kézzelfoghatóak és átláthatóak, és ezen kívül precedenst teremthetnek más közösségek hasonló intézkedéseihez.

A civil társadalmi szervezetek számára fontos lépés, hogy erőiket egyesítsék, és több szinten is együttműködésre lépjenek. Például nagyon hasznos, ha a szervezetek különféle megközelítéseiket és módszereiket részletesen megosztják egymással, ahogyan az is, ha segítik egymást munkájuk értékelésében és fejlesztésében. Ezen túlmenően a partnerség megnövelheti a láthatóságot, és így ezek a szervezetek könnyebben megközelíthetővé válnak a kormányzati partnerek számára. Az ilyen szoros és bizalmas együttműködés azonban kihívást is jelenthet, mivel a civil társadalmi szervezetek, melyek az intolerancia, a diszkrimináció és a csoportokkal szembeni gyűlölet megelőzése terén tevékenykednek, általában szétaprózottak, és akadályokba ütközik számukra a közös napirend és prioritások meghatározása.

Amikor egy intézményhez konkrét változtatásokra vagy újításokra irányuló javaslatokkal közelítünk, a helyi érdekképviselőknek világosan kell látniuk az intézmény pontos kompetenciáit és korlátait, valamint a döntéshozatali eljárásait, és azt, hogy a megkeresett szereplőnek mire van felhatalmazása. Ha az állami ügyintézésben működő partnerekhez személyes, őszinte és pozitív módon szólunk, hajlamosak lehetnek nyíltan megvitatni ezeket az eljárási javaslatokat, ezáltal nő a bizalom, és az együttműködés további útjai nyílhatnak meg.

A javasolt konkrét változásokat röviden, egyértelműen és egyszerűen, egy olyan dokumentumban kell leírni, amely meghatározza a fő célkitűzéseket és felvázolja lépésről lépésre a konkrét teendőket. Ez a dokumentum az esetleges akadályok csökkentésére irányuló stratégiákat is tartalmazhat. Ajánlatos, hogy minden érintett fél és közreműködő mindig tisztában legyen azzal, hogy szükséges a realitásérzék és az óvatosság megőrzése a kezdeményezés tervezett sikere szempontjából, és hogy tartózkodjon a túlságosan idealista elvárásoktól. Általánosságban az ifjúsági és a közösségi ügyek képviselete fokozatos, jól megtervezett és jól felépített megközelítést igényel, amely magában foglalja a jelenlegi feltételekkel való folyamatos összevetést, valamint egy készenléti állapotot az elkerülhetetlenül felmerülő akadályok leküzdésére.

Nyelv, kifejezések és témák

A pozitív nyelvhasználat és a konstruktív megfogalmazás bizonyult a leghatékonyabbnak. Ez jelentheti például az „azért dolgozunk, hogy…" vagy „a fiatalokkal fejleszteni kívánt készségek", mondatok használatát, ahelyett, hogy felsorolnánk a kockázatokat és kihívásokat. Hasznos a politikai zsargon elkerülése, a tisztelet kifejezése az érintettek felé az élet minden területén, a kommunikáció egyszerűsítése, a hétköznapi kifejezések, valamint a könnyen érthető példák és megfogalmazások használata. Míg a „diszkriminációellenes oktatás" homályos, vagy ellentmondásos kifejezés lehet egyesek számára, ha élénken beszélünk a gyermekek biztonságáról és a közösség jólétéről, az erőszak, a (számítógépes) zaklatás és az iskolai megszégyenítés megszüntetéséről, valamint a fiatalkori depresszió és az öngyilkosság megelőzéséről, akkor nemcsak elérhetőbb, hanem konkrétabb célokat is fogalmazunk meg. Mindig előnyös, ha a kommunikáció során a lehető legtöbbet mesélünk. Az első kézből szerzett tapasztalatok megosztása, vagy a releváns helyi esetek felidézése gyakran nagyobb hatást gyakorol, mint sok általános érv vagy elvont, elméleti állítás. A nem-aktivista és a nem-moralizáló nyelv használata,

azaz a depolitizálás és a pártpolitikai kifejezésektől való tartózkodás tovább segíti a jó kommunikációt, függetlenül attól, hogy milyen politikai hátterű a beszélgetőpartnerünk. Ez megkönnyíti azt, hogy megismerjük a partner nézeteit, szempontjait és érdeklődését; a napi munkája konkrét ügyeit; és a legfontosabb aggodalmait, mind szakmai, mind személyes szinten. Ez megkönnyíti a fokozatos haladást egy közös napirend, valamint kölcsönösen elfogadott szókészlet és elképzelések kialakítása felé.

Intézmények közötti és nemzetközi együttműködés

Miközben az alulról felfelé haladás, azaz az alacsony és középszintű, gyakorlatias tisztviselőkkel való munka fontos, ha lehetséges, kombináljuk ezt egy felülről lefelé irányuló stratégiával is. Ez a kétirányú megközelítés elősegíthet egy szemléletbeli váltást a nagyobb és rendszerszintű együttműködés felé számos intézmény között. Ez támogatja a szélesebb körű érdekképviseleti hálózat növekedését is az érintett nem kormányzati szervezetek és más közösségi csoportok között. A további hálózatépítés és koalícióépítés ezután idővel átfogóbb nemzeti érdekképviseleti struktúrává alakulhat, amely már egy irányító testülettel, egyértelmű tagsággal és etikai kódexszel működik.

Ezt a hálózat- és koalícióépítést ideális esetben cselekvési terv kialakítása követi, amely azonosítja a szükségleteket és az erőforrásokat, és a napirend kialakítása során rövid- és hosszú távú célkitűzéseket határoz meg. A felismert probléma természetére és nagyságára vonatkozó megbízható empirikus tények a helyi érdekképviselők rendelkezésére bocsáthatók, ha meggyőző érveket akarunk bemutatni. Végül, de nem utolsósorban hasznos segédanyagokat lehet előállítani és terjeszteni is. Ezek a segédanyagok lehetnek sablonok az érdekképviseleti célzatú szövegek számára (levelek, rövid tájékoztatók, esettanulmányok vagy érvek és vita stratégiák gyűjteményei), valamint az érdekképviseleti lehetőségek éves naptárai, vizuális eszközök és sablonok a közösségi médiában folytatott érdekképviselethez, vagy egy kézikönyv arról, hogy hogyan szervezzünk és valósítsunk meg sikeres érdekképviseleti kezdeményezéseket.

Egy jól felépített regionális hálózat elősegíti a kapcsolatok kiépítését a hasonló lehetőségekkel és kihívásokkal küzdő szomszédos országok között, mint például a visegrádi államok.

Ez megkönnyíti az otthoni kommunikációt is, mivel a regionális szintű európai véleménycsere lehetővé teszi, hogy elkerüljük a nemzeti vagy helyi hiányosságok napirendre kerülését. Ehelyett hangsúlyozni lehet a közös szempontokat a fenntartható megoldások megtalálásához. Ezen kívül a nem kormányzati szervezetek és az állami szereplők közötti kapcsolatok általában virágzanak nemzetközi környezetben. Felbecsülhetetlen értékű lenne egy transznacionális közép- és kelet-európai érdekképviseleti hálózat létrejötte, amely támogatja a fiatalokat, a fiatalokkal dolgozó szakembereket és az oktatási szakembereket. Egy ilyen hálózat lehetőséget adna az esettanulmányok, munkatapasztalatok és stratégiák megosztására, és segíthetne finomítani a szükséges készségeken az intolerancia és a csoportok elleni gyűlölet megelőzéséhez, valamint elősegíthetné az erőszakmentes kommunikációt és a párbeszédet az összes résztvevő országban.

Érdekképviselet kedvezőtlen körülmények között

Amikor a kormányzati szervekkel való együttműködés nem megvalósítható, vagy bíztató, érdemes kreatív stratégiákat alkalmazni az érdekképviseleti napirend előmozdítására. Ennek egyik módja az új partnerek keresése a helyi szakemberek szintjén vagy nemzetközi szinten (amelyik könnyebben kivitelezhető). Egy másik jó módszer lehet az érdekképviseleti célkitűzéseink felülvizsgálata, és azok körének vagy politikai ambícióinak csökkentése, vagy olyan gyakorlati célok kitűzése, mint például tanárképzések megvalósítása. Ezen túlmenően a civil szektorbeli kollégákra fordított fokozottabb figyelem, és a társadalmi mozgalmak ellenálló képességének megerősítése mindig fontos, azért, hogy megelőzzük a kiégést és támogassuk az aktivistákat, ideértve a fiatalokat, az iskolaigazgatókat és a tanárokat is. Minden esetben értékes és ajánlott befektetni a kapcsolatokba ellenzéki politikusokkal, nemzetközi emberi jogi

intézményekkel, tudósokkal, magánkézben lévő alapítványokkal és a progresszív adományozókkal, a független médiával, és különösen azokkal a kollégákkal, akik különféle mozgalmakat és ágazatokat képviselnek. Különösen ajánlott az ellenreakciók kezelésére és enyhítésére szolgáló stratégiák szisztematikus kidolgozása és megvalósítása, mivel az érdekképviseleti tevékenységek során valószínűleg bizonyos mértékű negatív visszahatás mindenképp történik, aminek a valószínűsége kedvezőtlen körülmények között igen nagymértékű is lehet.

Az érdekképviseleti párbeszéd

Akár nehezek akár egyszerűbbek a tényleges körülmények, az érdekképviseleti kapcsolatok kiépítése mindig fokozatos és nagyon egyedi folyamat mindkét érintett fél számára. Ezért szükség van arra, hogy kifejlesszük a képességünket arra, hogy ráérezzünk az egyes beszélgetésekben rejlő lehetőségekre és korlátokra. Indokolt tehát általános fogalmakkal és a józan észen alapuló, átfogó célokkal kezdeni a beszélgetést, különösen akkor, ha beszélgetőpartnerünk a politikai tengely ellentétes végén található.

Az érdekképviseleti program tervezett céljainak első körben a társadalmi stabilitás fokozására, a közösségeken belüli béke és megértés elősegítésére kell fókuszálniuk, valamint – amint fentebb említettük – a fiatalok és a családok védelmére, hogy megerősödjön a jövő iránti felelősségérzetük. Innentől kezdve a beszélgetés fokozatosan egyre messzebbre juthat, és érintheti a párbeszéd és a tolerancia támogatását, esetleg akár az intolerancia és a jobboldali szélsőségesség kezelésének és a kirekesztés megelőzésének szükségességét is. Ha a beszélgetőpartner válasza ambivalens, és a siker valószínűtlennek tűnik, akkor mindig hátra lehet lépni egyet és a témát egy másik konkrétabb úton megközelíteni. Ily módon lehetséges egy, a pártokon átnyúló napirend kialakítása, amely a legtöbb szereplő számára elfogadható.